

ΑΡΧΕΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

= 1921 =

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡ. ΕΜΜ. ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΗ

ΕΤΟΣ 40ον (1960)
ΤΟΜΟΣ 40ος

ΤΕΥΧΟΣ Γ'
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Η ΠΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΟ ΟΡΙΣΤΙΚΟΝ ΠΕΝΤΑΕΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Υπό Ι. Γ. ΖΙΓΔΗ

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἡ ἐξαγγελία τοῦ «Ὀριστικοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως», ἡ ὁποία ἐγένετο τὴν 9-4-60, ἐπιβάλλει τὴν κριτικὴν ἐξέτασιν τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἡ Κυβέρνησις ἀποσκοπεῖ νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας κατὰ τὸ προσεχές μέλλον.

Διὰ μίαν ὅμως τοιαύτην ἀντικειμενικὴν ἐρευναν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ προηγηθῇ ἀνάλυσις τῶν ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως οἰκονομικῶν ἐξελίξεων. Διότι οὕτω μόνον εἶναι δυνατὸν νὰ ἀξιολογηθῶν αἱ ἐπιδιώξεις τοῦ Προγράμματος καὶ νὰ διαπιστωθῶν αἱ δυνατότητες τῆς πραγματοποιήσεώς του.

Ἐπεὶ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν ἡ παρούσα ἀνάλυσις θὰ περιλάβῃ, τὰ ἀκόλουθα μέρη :

Εἰς τὸ πρῶτον θὰ ἐπισημανθῶν αἱ βραχίαι διαθροωτικαὶ ἀδυναμίαι τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας.

Εἰς τὸ δεύτερον θὰ γίνῃ ἀνάλυσις τῆς ἐξελίξεως τῶν βραχίων μεγεθῶν τῆς ἀπασχολήσεως, τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, κατὰ τὴν μετὰ τὴν ὑποτίμησιν ἰδίως περίοδον.

Εἰς τὸ τρίτον θὰ γίνῃ κριτικὴ τῆς ἀκολουθηθείσης πολιτικῆς.

Εἰς τὸ τέταρτον ἀνάλυσις καὶ κριτικὴ τοῦ δευτοῦς.

Καὶ εἰς ἓνα τελευταῖον μέρος θὰ διατυπωθῶν τὰ γενικὰ συμπεράσματα.

2. Ἀλλὰ πρὶν εἰσελθῶμεν εἰς τὸ κύριον θέμα θὰ πρέπει νὰ ὑπομνησθῶν ὀρισμένα βασικά γεγονότα :

«ΑΡΧΕΙΟΝ» Δ. Ε. Καλιτσουνάκη, Τόμος 40ος (1960). Τεύχος Γ'.

α'. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1959 συνεπληρώθησαν 10 ἔτη ἀπὸ τοῦ τερματισμοῦ τοῦ πολεμικῶν συνθηκῶν ἐν τῇ γῶρᾳ. Ἐπὶ 11 σχεδὸν ἔτη ἐπομένως ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ ἐξελίσσεται ὑπὸ συνθήκᾳ ἀδιαταράκτου ἐσωτερικῆς εἰρήνης.

β'. Ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1952, ἦτοι ἀπὸ 7½ ἐτῶν, ἡ γῶρα κυβερνᾶται ὑπὸ σταθερῶν Κυβερνήσεων τῆς αὐτῆς πολιτικῆς προελεύσεως. Ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου δὲ τοῦ 1955, ἦτοι ἀπὸ 4½ ἐτῶν, εὐρίσκεται συνεχῶς ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ἡ αὐτὴ Κυβέρνησις, γεγονόςς τὸ ὅποῖον ἔχει ἐλάχιστα προηγούμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ κράτους.

γ'. Κεθ' ὅλην τὴν διρρηύσασαν δεκαετίαν ἡ διεθνῆς οἰκονομικὴ ζωὴ παρουσίασε μίαν πρωτοφανῆ ἄνοδον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, διαταραχθεῖσαν ἀπὸ ἐλαχίστας καὶ βραχείας διαρκείας περιόδους ἐλαφρῶν ὑφέσεων. Ἡ οἰκονομία τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης εἰδικώτερον ἐσημείωσε τοιαύτην ἀνάπτυξιν, ὥστε ν' ἀντιμετωπίζη ἤδη προβλήματα ἀνεπαρκείας ἐργατικοῦ δυναμικοῦ διὰ τὸ συνεχίσῃ τὴν πρὸς τὰ ἄνω πορείαν τῆς.

δ'. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία ἐσημείωσε κατὰ τὴν ἰδίαν περίοδον σημαντικὴν πρόοδον. Ἡ ἔκτασις καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ὡς καὶ αἱ διανοιγόμεναι προοπτικαὶ διὰ τὸ μέλλον ἐρίζονται ἐν τούτοις. Πάντως ἡ ὑπεύθυνος Κυβέρνησις τῆς γῶρας ὑποστηρίζει ὅτι κατὰ τὴν διρρηύσασαν αὐτὴν περίοδον καὶ εἰδικώτερον ἀπὸ τοῦ 1955, ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία ἐσημείωσε τοιαύτην ἀνάπτυξιν, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν μετὰ πλήρους αἰσιδοξίας νὰ ἀποβλέπη τις πρὸς τὸ μέλλον. Μεταξὺ ἀπείρων τοιούτων ἰσχυρισμῶν θ' ἀναφέρωμεν ἐνοῦθα, ὡς τὸν πλέον ἴσως χαρακτηριστικόν, τὸν ἀκόλουθον, περιλαμβανόμενον εἰς ὁμιλίαν τοῦ Ἰπουργοῦ τοῦ Ἐμπορίου κ. Δερσιλῆ, γενομένην εἰς τὸ Ἐμπορικὸν καὶ Βιομηχανικὸν Ἐπιμελητήριον τῶν Ἀθηνῶν τὴν 15-11-59 κατὰ τὴν τελετὴν τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς τεσσαρακονταετίας τοῦ ἰδρύματος : «Αἱ Διεθνεῖς στατιστικαὶ ἐμφανίζουν τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν ὡς σφύζουσαν καὶ δυναμικὴν, ἐξελισσομένην ταχύτερον πλείστων ἄλλων χωρῶν πρὸς ἀνώτερα ἐπίπεδα ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ὑψηλοτέρου βιοτικοῦ ἐπιπέδου καὶ εὐρυτάτης λαϊκῆς εὐχμερίας». Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἐξαγγέλων τὸ ὀριστικὸν Πενταετὲς Πρόγραμμα διεκήρυττε : «Ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία γνωρίζει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μόνον τῶν φάσιν τῆς ἀνόδου ἢ ὅποια συντελεῖται ἄλλοτε μὲ ταχύτερον καὶ ἄλλοτε μὲ βραδύτερον ρυθμόν... Ἐξ ὅλων τῶν στοιχείων καταφαίνεται ἡ συντελουμένη πρόοδος». Οἰαδήποτε δὲ ἀμφιβολία ἐπὶ τούτου, κατὰ τὸν κ. Πρωθυπουργὸν πάντοτε, ὑφείλεται εἰς παθολογικὴν μεμψιμοιρίαν ἢ ἀθεράπευτον διάθεσιν πρὸς δημοσκοπίαν.

Τὰ πραγματικὰ αὐτὰ γεγονότα, ὡς καὶ αἱ ἐπίσημοι αὐτὰ ἀπόψεις ἀποτελοῦν τὸ ἀπαραίτητον ὑπόβαθρον διὰ τὴν ἀντικειμενικὴν ἐξέτασιν τῶν ἐξελίξεων καὶ τῶν προοπτικῶν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

ΜΕΡΟΣ Ι. — ΤΟ ΑΓΧΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ : Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΣ

1. Ὡς εἶναι γνωστόν, τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα ἀπετέλεσε πάντοτε ἐν τῶν ἠξυτέρων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἀπὸ τῆς συστάσεώς του τὸ νεώτερον Ἑλληνικὸν Κράτος. Ἀπὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς ὅμως τὸ ἐντὸς τοῦ περιωρισμένου χώρου τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ἰστορίαν του ἐγκλεισθὲν ἑλληνικὸν ἔθνος ἀντιμετωπίζει πρόβλημα οἰκονομικῆς ἀσφυξίας. Ἡ ἀπότομος εἰσροὴ 1.500.000 προσφύγων ἐντὸς τῶν στενῶν γεωγραφικῶν ὁρίων μιᾶς οἰκονομίας κατεστραμμένης ὑπὸ τοῦ πολέμου καὶ ὑπαναπτύκτου, ἣτις συνέπεσε μὲ τὴν ἀπότομον περιστολὴν τῆς μεταναστεύσεως παρὰ τῶν Η.Π.Α. καὶ ἕλων σχεδὸν τῶν ἄλλων χωρῶν πρὸς τὰς ὁποίας αὕτη κατηρῦντο μέχρι τότε, κατέστησεν ἀδύνατον τὴν ἐξασφάλισιν παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως εἰς ὀλίγηρον τὸν πληθυσμόν. Διὰ νὰ ἐκφρασοῦμεν ὠμότερον, ἐδημιούργησε συνθήκας κατὰ τὰς ὁποίας ἐν μόνον τμήμα τοῦ πληθυσμοῦ ἦτο ἀπαραίτητον διὰ τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν. Τὸ ἄλλο ἐπερίσσευεν. Καὶ ἐπομένως ἔπρεπε νὰ διατραφεῖ εἰς βάρος τῆς ἐργασίας τοῦ πρώτου, ἐὰν δὲν ἐπρόκειτο ν' ἀφεθῆ ν' ἀποθάνῃ, ἢ μᾶλλον νὰ ὀδηγήσῃ τὴν χώραν εἰς πλήρη κοινωνικὴν ἀναστάσιωσιν.

Βεβαίως ἡ μεταφορά τοῦ εἰσοδήματος ἀπὸ τοὺς ἀπαραίτητους διὰ τὴν παραγωγὴν εἰς τοὺς πλεονάζοντας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ, διὰ μιᾶς ἀμέσου καὶ καθαρᾶς διαδικασίας. Δὲν ἦτο δυνατόν, δηλαδή, νὰ γίνῃ ἰσομερῆς καταμερισμὸς τῆς διαθεσίμου ἀπασχολήσεως μεταξὺ ὅλου τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας. Ἐλαβεν ἐπομένως χώραν διὰ μιᾶς πολυπλόκου διαδικασίας, ἐν τινι μέτρῳ συνειδητῆς, κατὰ τὸ μέγιστον ὅμως μέρος ἀτυχεύοντος, διὰ τῆς ὁποίας ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία ἐπέτυχε νὰ λύσῃ κατ' ἀνεκτόν τινα τρόπον τὸ πρόβλημα.

Ἡ διαδικασία αὐτὴ ἐπεξετείνετο: Ἀπὸ τῆς αὐξήσεως τοῦ παρασιτισμοῦ εἰς τὰ ἀστικά κέντρα μέχρι τῆς καθολικῆς περίπου ὑποαπασχολήσεως τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Ἀπὸ τῆς διωγώσεως τοῦ προσωπικοῦ τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν μέχρι καὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἀπὸ τῆς ὑπερμέτρου αὐξήσεως τῆς φορολογίας, μέχρι τῶν ποικίλης φύσεως ἐράνων καὶ τῆς ἐπαγχοῦς διωγώσεως τῶν πάσης φύσεως κοινωνικῶν παροχῶν διὰ τὰς κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις. Ἀπὸ τῆς διατηρήσεως καὶ ἐπιτάσεως τοῦ θεσμοῦ τῆς προικός, μέχρι τῆς διατηρήσεως τῆς γυναικῆς εἰς τὸ σπίτι καὶ τῆς ἀναλήψεως τῶν οἰκογενειακῶν βαρῶν ὑπὸ τῶν ἀρρένων μελῶν τῆς οἰκογενείας.

2. Ἡ ὀργανικὴ λύσις τοῦ προβλήματος τῆς ἀπασχολήσεως, ἡ δημιουργία δηλαδή νέων εὐκαιριῶν παραγωγικῆς ἐργασίας, ἐστάθη ὑπεράνω τῶν δυνατοτήτων τῆς μεταξὺ τοῦ 1922 ἕως 1940 γενεᾶς. Θὰ ἦτο ἐν τούτοις ἄδικον ἐὰν δὲν τῆς ἀνεγνωρίζετο ὅτι κατέβαλε σοβαρωτάτην προσπάθειαν πρὸς

τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν. Ἡ παρὰ τοῦ κράτους ἐκτέλεσις τῶν μεγάλων ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων τῶν νέων χωρῶν καὶ ἡ ὁδοποιεῖα, διὰ τὴν ἀναφέρωμεν δύο μόνον παραδείγματα, ἀποτελοῦν ἐπαρκεῖς μαρτυρίας περὶ τούτου. Ἀνάλογος βεβαίως ἦτο καὶ ἡ προσπάθεια καὶ τὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἰδίως εἰς τὸν βιομηχανικὸν τομέα.

Ἄλλ' ἡ προσπάθεια αὐτὴ ἦτο ἀνεπαρκὴς καὶ ἠμποδίζετο ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς προαναφερθείσης διαδικασίας διανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος μεταξὺ τοῦ ἀπαραιτήτου καὶ τοῦ περισσεύοντος διὰ τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν πληθυσμοῦ, ἥτις μοιραίως ἐπεβάρυνε τὸ κόστος παραγωγῆς καὶ ἀπετέλει οὕτω σοβαρὸν ἐμπόδιον διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν.

Πρὸ τοῦ ἀδιεξέδου ἡ ἐλληνικὴ οἰκονομία ὑπεχρεώθη νὰ προσφύγῃ εἰς δύο βασικὰ μέτρα τὰ ὅποια ἠμβλύναν εἰς σημαντικὸν βαθμὸν τὴν ὀξύτητα τοῦ προβλήματος : Εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν εἰσαγωγῶν διὰ τοῦ ὁποίου παρείχετο ἡ εὐχέρεια εἰς τὴν οἰκονομίαν νὰ ἀπασχολῇ μεγαλύτερον ἀριθμὸν προσώπων παρ' ὅ,τι θὰ τῆς ἐπέτρεπε ὁ διεθνὴς συναγωνισμὸς καὶ εἰς τὴν ἀμεσον σύνδεσιν τῶν εἰσαγωγῶν μετὰ τὰς ἐξαγωγάς, διὰ τῆς ὁποίας καὶ πάλιν ἐξησφαλίζετο παραγωγικὴ ἐργασία εἰς ἓνα ποσοστὸν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, τὸ ὅποϊον ἄλλως θὰ ἔμενεν ἀνεὺ ἀπασχολήσεως.

Τὸ πρόβλημα τῆς ἀπασχολήσεως ὑπῆρξεν οὕτω τὸ ἄγχος τῆς προπολεμικῆς οἰκονομίας. Καὶ τὸ ἄγχος αὐτὸ παρέμεινεν ὡς κληρονομία διὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον.

3. Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως ὅμως καὶ ἐντεῦθεν ἔχομεν μίαν ἐντελῶς διαφορητικὴν τοποθέτησιν τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ὅσον ἀφορᾷ τὸ θέμα τῆς ἀπασχολήσεως καὶ ἐπομένως καὶ τοῦ τρόπου ἀντιμετωπίσεως αὐτοῦ. Ἡ διὰ τῆς μεταφορᾶς ἀπὸ τοῦ ἀπαραιτήτου εἰς τὸ περισσεῖον τμῆμα τοῦ πληθυσμοῦ μέρους τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, πρὸς διατήρησιν τοῦ τελευταίου τούτου εἰς τὴν ζωὴν, διαδικασία κατέστη εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν ἀπαράδεκτος. Ὑπὸ τὴν πίεσιν ἄλλωστε τοῦ συνεχῶς αὐξανομένου πληθυσμοῦ, ἡ διαδικασία αὐτὴ εἰς οὐδὲν ἄλλο θὰ ὠδήγει παρὰ εἰς τὴν προϊούσαν ἀποτελμάτως τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καὶ τελικῶς εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀσφυξίαν. Οὕτως ἐγένετο πλέον κοινὴ συνείδησις ὅτι διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ ἔθνους ἔπρεπεν ἡ αὐξήσις τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματος νὰ εἶναι προὔτιν μῖα συνεχῶς αὐξανόμενη συμμετοχῆς τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν παραγωγικὴν ἐνέργειαν.

Δι' αὐτῆς ἄλλωστε καὶ μόνης θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ σταθερὰ καὶ μόνιμος αὐξήσις τοῦ εἰσοδήματος, εἰς ἐπίπεδα ἐπιτρέποντα ἀνεκτὴν διαβίωσιν τοῦ πληθυσμοῦ, σύμφωνα μετὰ τὰς μεταπολεμικὰς ἀντιλήψεις περὶ ἐπίπεδου τῆς ζωῆς, αἱ ὅποια ὡς γνωστὸν διαφέρουν ἄρδην τῶν προπολεμικῶν. Ἡ αὐξήσις ἄλλωστε τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἀνεὺ ἐπαρκοῦς αὐξήσεως τῆς ἀπασχολήσεως θὰ ὠδήγει εἰς ἐπίτασιν τῆς ἀνισότητος εἰς τὴν κατανομήν

αὐτοῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ ἐπέφερον ἐπίτασιν τῆς κοινωνικῆς δυσφορίας καὶ ἀθλιότητος.

Κατὰ τὴν ἰδίαν μεταπολεμικὴν περίοδον ἐξ ἄλλου, ἡ ὀργανικὴ ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος τῆς ἀπασχολήσεως ἐνεφανίζετο πλέον ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ ἐφικτοῦ ἐκ δύο κυρίως νέων παραγόντων :

Πρῶτον : Ἐκ τῆς συνειδητοποιήσεως τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ φυσικὴ προίκις τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου δὲν ἦτο τόσο πτωχὴ, ὡς ἄλλοτε ἐπιστεῖετο, γεγονός τὸ ὁποῖον προέκυψεν ὡς ἀποτέλεσμα τῶν μελετῶν, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο κατὰ τὸν πόλεμον καὶ τὴν πρώτην μεταπολεμικὴν περίοδον παρ' Ἑλλήνων ἐπιστημόνων καὶ τεχνικῶν.

Δεύτερον : Ἐκ τῆς πλουσίας πηγῆς τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας, ἥτις παρῆχε τὴν δυνατότητα ἐξασφαλίσεως κεφαλαίων εἰς βαθμὸν, ὁ ὁποῖος ἦτο ἄγνωστος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ κράτους.

4. Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν δύο αὐτῶν παραγόντων διευτυπώθησαν τὰ πρῶτα προγράμματα ἀνασυγκροτήσεως (οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως) τοῦ 1947 (UNRRA) καὶ 1948 (Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις), τὰ ὁποῖα παρὰ τὰς ἀτελείας τῶν ἀπεσκόπου βεβαίως εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς ἀνώτερα τῶν προπολεμικῶν ἐπίπεδα, εἶχον ὅμως πρωταρχικὴν ἐπιδίωξιν. τὴν ὀργανικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς ἀπασχολήσεως. Ἀπόδειξιν τούτου ἀποτελεῖ τὸ γεγονός ὅτι ὡς βραχίον ἀντικειμενικὸν αὐτῶν σκοπὸν καθώριζον τὴν «ἀναδιάρθρωσιν» τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας, μὲ κύριον περιεχόμενον αὐτῆς τὴν ἐκβιομηχάνισιν τῆς γῶρας ὑπὸ τὴν γενικωτέραν τοῦ ὅρου ἔννοϊαν, ὡς τὴν μόνην ὁδὸν ἥτις εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐξασφαλίσῃ ἀπασχόλησιν εἰς τὸ πλεονάζον ἐργατικὸν δυναμικόν, τὸ ὁποῖον συνεχῶς θὰ ἠρξάνετο ἐκ τῆς φυσιολογικῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς περαιτέρω μειώσεως τῆς ἀπασχολήσεως, λόγῳ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νέων τεχνικῶν μεθόδων εἰς τὴν γεωργίαν. Βεβαίως τὰ προγράμματα ἐκεῖνα ἀπέβλεπον ἐπίσης εἰς τὴν θεραπείαν καὶ τῆς τρίτης τῶν βραχίον ἀδυναμιῶν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἥτοι τῆς παθητικότητος τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν. Ἄλλ' ἡ πραγματοποίησις τῆς ἐπιδιώξεως αὐτῆς ἐθεωρεῖτο κυρίως εἰπεῖν προϋπόθεσις τῆς ἐπιλύσεως τοῦ θεμελιώδους προβλήματος τῆς ἀπασχολήσεως.

ΜΕΡΟΣ II.—Ἡ ΦΥΣΙΣ ΚΑΙ Ἡ ΕΚΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

1. Δὲν κατέστη ἐν τούτοις ἐκ τῶν πραγμάτων δυνατόν κατὰ τὴν πρώτην μεταπελευθερωτικὴν περίοδον, τὴν ἐξικνουμένην μέχρι τοῦ 1952, νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰμὴ εἰς λίαν περιορισμένην ἐκτασιν πολιτικὴ οἰκονομικῆς ἀναπτύ-

ξεως. Ἡ περίοδος ἐκείνη ἐξγντλήθη εἰς μίαν προσπάθειαν ἀνασυγκροτήσεως τῆς οἰκονομίας—ἐπανορθώσεως δηλαδή τῶν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἀνταρσίας ὑλικῶν καταστροφῶν, ὡς καὶ ἀποκαταστάσεως ὀμαλτοῦ ρυθμοῦ λειτουργίας τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος. Κατ' αὐτὴν δὲ πράγματι συνετελέσθη κατὰ σημαντικῶν βαθμῶν τὸ ἔργον τοῦτο.

Οὕτω, τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα ὄχι μόνον ἀπεκατεστάθη εἰς τὰ προπολεμικὰ του ἐπίπεδα, ἀλλ' ὅπου τοῦ 1949 τὰ ὑπέβη σημαντικῶς, ἀνελθὼν τὸ ἔτος ἐκεῖνο εἰς 108.4 ο/ο τοῦ προπολεμικοῦ ὕψους. Καὶ τὸ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν εἰσόδημα ὑπέβη ἀπὸ τοῦ 1951 τὸ προπολεμικὸν ἐπίπεδον, ἀνελθὼν εἰς 105,6 ο/ο. Κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς περιόδου ἐξ ἄλλου (1952) ἡ ἀσκηθεῖσα ἐντονος ἀντιπληθωρικὴ πολιτικὴ ἔθεσε τὰ θεμέλια τῆς νομισματικῆς καὶ δημοσιονομικῆς ἐξυγιάνσεως.

Πρέπει ὅμως νὰ σημειωθῇ ὅτι κατὰ τὴν ἰδίαν περίοδον ἐτέθησαν τὰ πρῶτα θεμέλια καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, μετὰ σπουδαιότεραν ἐκδηλώσιν ἐν προκειμένῳ τὴν ἐναρξιν ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος ἐξηλεκτρισμοῦ καὶ τὴν ἰδρυσιν τοῦ εἰδικοῦ ἐν προκειμένῳ φορέως, τῆς Δ.Ε.Η

2. Εἰς τὴν μετὰ τὸ 1952 περίοδον ἐπομένως ἐπεφυλάχθη ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ μεγάλη ἀποστολή, διὰ τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ ἔργου τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ὀμαλῆς λειτουργίας τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, νὰ πραγματοποιηθῇ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς, εἰς τρόπον ὥστε νὰ λυθῇ τὸ καιρῖον πρόβλημα τῆς ἀπασχολήσεως ἐντὸς βεβιαίως τῶν ὁρίων τοῦ δυνατοῦ. Καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν περίοδον ἡ χώρα κυβερνᾶται ἀπὸ κυβερνήσεις τῆς ἰδίας πολιτικῆς προσελύσεως, ὅπως ὅποτε δὲ ἀπὸ 4 1/2 ἐτῶν ἀπὸ τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν τῆς Ε.Ρ.Ε.

Ἄς ἐξετάσωμεν ἐπομένως, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπισήμων στοιχείων ποία ἡ πραγματοποιηθεῖσα πρῶτος. Φυσικὸν δὲ εἶναι νὰ ἐνδιατριψώμεν περισσότερο εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ τέλους 1955 μέχρι σήμερον περίοδον, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Κυβέρνησις τοῦ κ. Καραμανλῆ εὐρίσκειται συνεχῶς εἰς τὴν ἐξουσίαν. Θὰ προβῶμεν δὲ εἰς τὴν ἀνασχόπησιν αὐτὴν περιοριζόμενοι εἰς τοὺς τρεῖς μεγάλους τομεῖς τῆς οἰκονομίας, τὴν ἀπασχόλησιν, τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα καὶ τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν, διότι ἐξ αὐτῶν καὶ μόνον δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἀντικειμενικὴ κρίσις ἐπὶ τοῦ θέματος.

Α'. Ἀπασχόλησις. Ἀτυχῶς ἐπὶ τοῦ καιροῦ αὐτοῦ θέματος τῆς ἀπασχολήσεως δὲν ὑπάρχουν ἐπίσημα στοιχεῖα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁπίων νὰ ὁδηγηθῇ τις εἰς θετικὰ συμπεράσματα ἐπὶ τῶν πραγματοποιηθεισῶν ἐξελίξεων. Θὰ ἔλεγέ τις μάλιστα ὅτι ὑπάρχει συνωμοσία μὴ συλλογῆς καὶ παρουσιάσεως τοιούτων στοιχείων, παρὰ τὴν ὑπαρξιν Ὑπουργείου Ἐργασίας, Ὑπουργείου Γεωργίας, Γενικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶσων ἄλλων Ὄργανισμῶν.

Τὸ μόνον θετικὸν στοιχεῖον τὸ ὁποῖον ὑπάρχει διὰ τὴν βιομηχανικὴν ἀπασχόλησιν εἶναι ἡ στατιστικὴ, τὴν ὁποίαν καταρτίζει ὁ Σύνδεσμος τῶν

*Ἑλλήνων Βιομηχάνων συνεχῶς ἀπὸ τοῦ 1950. Συμφώνως μὲ αὐτὴν ἡ ἀπασχόλησις τοῦ 1952 ἀνῆρχετο εἰς 78,8 χιλιάδας ἐργατοτεχνιτῶν. Καθ' ὅλην τὴν ἐπακολουθήσασαν περίεδον παρουσιάζεται ἀσήμαντος αὐξήσις μέχρι τοῦ 1958. ὅτε αὕτη ἀνῆλθεν εἰς 80.6 χιλ. Τὸ 1959 ὅμως ἐμειώθη εἰς 80 χιλ. Κατὰ τὸ τελευταῖον δὲ τρίμηνον τοῦ 1959 ἐκυμάνθη κάτω τῶν 77 χιλ. Παρὰ τὰ γνωστά του μειονεκτήματα ὁ πίναξ αὐτὸς τοῦ ΣΕΒ ὁδηγεῖ εἰς τὸ ἀναμφισβήτητον συμπέρασμα ὅτι εἰς ἓνα βασικὸν τομέα τῆς οἰκονομίας μας, τὴν βιομηχανίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀναμένομεν κυρίως τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς ἀπασχολήσεως, δὲν ἐσημειώθη πρόοδος καθ' ὅλην τὴν διαρρέυσασαν ἑπταετίαν. Τὸ 1959 μάλιστα εἶναι ἐκδηλὸς ἡ κάμψις.

Ἐκτὸς τῶν ἄλλων δημοσιευόμενα στοιχεῖα, ὡς τῶν Γραφείων Ἐξευρέσεως Ἐργασίας, τοῦ Γραφείου Ἀνεργίας καὶ τοῦ ΙΚΑ, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαχθοῦν θετικὰ συμπεράσματα.

Πρὸς ἀντίκρουσιν τῆς στατιστικῆς τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων ὁ κ. Ἰπουργὸς τοῦ Συντονισμοῦ κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ πολιτικοῦ θέματος τὴν 28-11-59 ἰσχυρίσθη τ' ἀκόλουθα : «Εἰς τρεχούσας τιμὰς τὸ ἐργατικὸν εἰσόδημα ἀπὸ τοῦ 1955-1958 ηὐξήθη κατὰ 45,7 ο/ο. Καὶ ἐρωτῶ, ἐὰν δὲν ἔχωμεν αὐξήσιν τῆς ἀπασχολήσεως, τότε ἡ αὐξήσις πρέπει νὰ εἶναι αὐξήσις τῶν ἡμερομισθίων καὶ σὰς λέγω ὅτι δὲν ἔχομεν αὐξήσιν τῶν ἡμερομισθίων κατὰ 45,7 ο/ο ἀλλὰ μόνον κατὰ 21,5 ο/ο. Τὸ ὑπόλοιπον ποῦ εἶναι; Εἶναι αὐξήσις ἀπασχολήσεως». Ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ κ. Ἰπουργοῦ θὰ εἶχε βεβαίως ἀξίαν ἐὰν παρείχετο καὶ ἡ ἐξήγησις τοῦ πῶς ὑπελογίσθη ἡ προβαλλομένη αὐξήσις τοῦ εἰσοδήματος. Ὡς διατυποῦται, εἰς οὐδὲν ἄλλο ὁδηγεῖ εἰ μὴ εἰς ἀμφιβολίας περὶ τοῦ τρόπου ὑπολογισμοῦ παρὰ τῆς Ὑπηρεσίας Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν τοῦ Ἰπουργείου Συντονισμοῦ, ὅχι μόνον τοῦ ἐργατικοῦ ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἄλλων ἐξ ὑπηρεσιῶν εἰσοδημάτων.

Διὰ τὴν γεωργίαν καὶ τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς οἰκονομίας οὐδὲν στατιστικὸν στοιχεῖον ὑπάρχει. Οἱ ἐκάστοτε ἀναφερόμενοι ἀριθμοὶ προέρχονται ἀπὸ ὑπολογισμοὺς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς κ.τ.λ. καὶ ἔχουν ἐπομένως μόνον ἐνδεικτικὴν σημασίαν.

Παρὰ τὴν ἔλλειψιν ὅμως ἠλεγμένων στοιχείων, ἡ στοιχειώδης γνῶσις τῆς ἑλληνικῆς πραγματικότητος ἐπιβεβαιώνει τὴν μαρτυρίαν τῶν τάσεων τὰς ὁποίας ἐμφανίζει ἡ στατιστικὴ τοῦ Συνδέσμου Βιομηχάνων. Ὅτι δηλαδὴ καθ' ὅλην τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τοῦ 1952 καὶ ἐντεῦθεν δὲν εἶχομεν βελτίωσιν εἰς τὸν τομέα τῆς ἀπασχολήσεως, ἂν δὲν ἐσημειώσαμεν ὑποχώρησιν εἰς αὐτόν. Ἀθέλητον ἄλλως τε μαρτυρίαν περὶ τῆς δυσμενοῦς ἐξελίξεως τοῦ τελευταίου ἔτους ἀποτελεῖ καὶ ὁ ὑπολογισμὸς τῆς συνολικῆς ἀπασχολήσεως ὁ περιλαμβανόμενος εἰς τὸ προσωρινὸν καὶ ὀριστικὸν πενταετὲς Πρόγραμμα. Οὕτω τὸ προσωρινὸν ἀναβιβάζει αὐτὴν διὰ τὸ 1958 εἰς 3.462 χιλ. Τὸ ὀριστικὸν ἀντιθέτως διὰ τὸ 1959 τὴν ὑπολογίζει εἰς μόνον 3.400 χιλ.

Πάντως και κατά τους υπολογισμούς των συντακτών του προσωρινού βετοῦς προγράμματος ὁ ἀριθμὸς τοῦ πλεονάζοντος ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἀνέρχεται εἰς 1055 χιλ. ἐναντὶ συνόλου 4.142 χιλ., ἤτοι ὑπὲρ τὰ 25 ο/ο. Εἰς τὴν γεωργίαν εἰδικῶς τὸ πλεονάζον δυναμικὸν ἀνέρχεται εἰς 36 ο/ο τοῦ συνόλου (750 χιλ. ἐναντὶ 2040 χιλ.). Οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ ἀποτελοῦν τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ἀγγχώδους χαρακτῆρος, τὸν ὁποῖον διατηρεῖ καὶ σήμερον ἀκόμη τὸ βασικὸν αὐτὸ πρόβλημα τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, 11 ὀλόκληρα ἔτη μετὰ τὸν τερματισμὸν τῆς πολεμικῆς περιόδου.

Β'. Ἐθνικὸν Εἰσόδημα. Τὸ ἀπόλυτον ὕψος τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐσημείωσε σημαντικὴν αὐξήσιν ἐν συγκρίσει μετὰ 1938. Κατὰ τοὺς υπολογισμοὺς τῆς Ὑπηρεσίας Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ ἡ αὐξήσις αὐτὴ ἀνῆλθεν εἰς 78,2 ο/ο (1938=100, μετὰ τιμὰς 1954).

Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1949 εἴχομεν ὑπερβῆ τὸ προπολεμικὸν ἐπίπεδον κατὰ 8,4 ο/ο. Παραλλήλως ἠῤῥῆθη καὶ τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα, ὀλιγώτερον ὅμως ἐντόνως ρυθμικὰ, λόγῳ αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐν σχέσει μετὰ τὸ προπολεμικὸν ὕψος τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα ἠῤῥῆθη οὕτω κατὰ 48 ο/ο.

Πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι μετὰ βάσιν τὸ 1948 τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα (εἰς τιμὰς τοῦ 1954) ἐδιπλασιάσθη τὸ 1958. Ὁ μέσος ὅρος τῆς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος αὐξήσεως δι' ὀλόκληρον τὴν δεκαετίαν ἀνέρχεται εἰς 7,3 ο/ο. Ἀξίον ἰδιαιτέρας ὑπογραμμίσεως εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι τόσο κατὰ τὴν περίοδον 1948-1952, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἐπομένην ἐξαετίαν 1953-58 ὁ μέσος αὐτὸς ὅρος εἶναι πάντοτε 7,3 ο/ο.

Τὸ 1958 ἐν τούτοις εἴχομεν ἀπότομον μείωσιν τοῦ ρυθμοῦ τῆς αὐξήσεως, περιορισθέντος εἰς μόνον 2,1 ο/ο. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ 1959, οὗτος ἦτο 4,1 ο/ο. Κατὰ τὴν διετίαν ἐπομένως 1958-59 ὁ μέσος ὅρος εἶναι 3,1 ο/ο. Ὁ μεγάλος αὐτὸς μέχρι τοῦ 1958, ρυθμὸς αὐξήσεως εἶναι ἐκ πρώτης ὄψεως ἐντυπωσιακός. Ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήσῃ οὔτε νὰ μᾶς ἰδρυγῆσῃ εἰς σφαλερὰς διεθνεῖς συγκρίσεις. Ἠρχίσασμεν τὸ 1948 ἀπὸ πολὺ χαμηλὰ ἐπίπεδα—λόγῳ τῆς ἐξαρθρώσεως τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ—καὶ ἐπομένως κάθε αὐξήσις φαίνεται ποσοστιαίως λαμβανομένη, μεγάλη. Ἐὰν εἰς εἰσόδημα 10 μονάδων προστεθῆ μία μονάδα, ἡ αὐξήσις εἶναι 10 ο/ο, ἐὰν ὅμως ἡ μονάδα προστεθῆ εἰς εἰσόδημα 100 δραχμῶν, τότε ἡ αὐξήσις εἶναι μόνον 1 ο/ο. Τὴν σχέσιν αὐτὴν φαίνεται ὅτι ἀγνοεῖ ἡ Κυβέρνησις, ὅταν θέλῃ νὰ προβαίη εἰς συγκρίσεις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ ἐλληνικοῦ εἰσοδήματος μετὰ τῶν ἄλλων χωρῶν, διὰ νὰ ἐξαγάγῃ τὰ ὑπεραισιόδοξα συμπεράσματά της.

Τόσον ὁ ρυθμὸς, ὅσον καὶ ἡ ἀπόλυτος αὐξήσις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ γεγονότος ὅτι εὐθὺς μετὰ τὸν τερματισμὸν τῶν πολεμικῶν συνθηκῶν καὶ τὴν ἐπιστροφὴν εἰς εἰρηνικὰς συνθήκας ἦτο φυσικὸν ν' ἀναλάβῃ ἀφ' ἑαυτῆς ἡ παραγωγικὴ διαδικασία μετ' ἐπιτευνόμενον συνεχῶς

ρυθμόν, λόγω τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἐκ τοῦ πολέμου ζημιῶν, τῶν νέων ἐπενδύσεων, ὡς καὶ βελτιώσεων εἰς τὰς μεθόδους παραγωγῆς καὶ τὸν τεχνικὸν ἐξοπλισμόν, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον χώραν ἔκτοτε.

Ἄλλὰ δύο πράγματα δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγουν. 1) Ὅτι ὁ ρυθμὸς αὐτὸς ἤδη ἀπὸ τοῦ 1958 ἐμειώθη σημαντικῶς καὶ 2) ὅτι τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα μένει πάντοτε ἐξαιρετικὰ χαμηλόν. Τοῦτο ἀνερχόμενον εἰς 280 δολλάρια ἢ 250, μὲ βᾶσιν τὰς τιμὰς τοῦ 1954, εἶναι ἐκ τῶν χαμηλοτέρων τῆς Εὐρώπης.

Θὰ πρέπει δὲ νὰ προστεθῇ καὶ τοῦτο. Ὅτι κατὰ τὴν δεκαετίαν ποὺ διέρρευσε ἐπῆλθε χειροτέρευσις εἰς τὴν κατανομὴν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος μεταξὺ τῶν διαφόρων τάξεων. Μὴ ὑπαρχόντων καὶ ἐν προκειμένῳ λεπτομερεστέρων στοιχείων ἀρκούμεθα εἰς τὴν παράθεσιν τῶν ἀκολουθῶν. τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν σοβρὰν ἔνδειξιν τῆς σημειωθεῖσης ἐξελίξεως.

Ἡ αὐξήσις τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων ὑπολείπεται ἐτι τῆς πραγματικῆς αὐξήσεως τῶν τιμῶν. Ἐπομένως ἐπραγματοποιήθη ἐπίτασις τῆς ἀνισότητος εἰς τὴν κατανομὴν τοῦ εἰσοδήματος μεταξὺ τῶν μισοβιώτων καὶ τῶν ἀσχολουμένων εἰς ἄλλους παραγωγικοὺς κλάδους. Ἡ χειροτέρευσις βεβαίως ἦτο μεγαλύτερα κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ὑποτίμησιν ἔτη, ὅτε τὰ ἡμερομίσθια, οἱ μισθοὶ καὶ αἱ συντάξεις εἶχον καθηλωθῆ εἰς τὰ κατὰ τὴν ὑποτίμησιν ἐπίπεδα.

Ἄλλὰ καὶ ἡ συμμετοχὴ τῶν ἀγροτῶν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα ἔχει χειροτερεύσει αἰσθητῶς μεταξὺ 1953-1958. Οὕτω τὸ κατὰ κεφαλὴν γεωργικὸν εἰσόδημα (εἰς σταθερὰς τιμὰς 1954) ἀπὸ 4.375 δρχ. ἀνῆλθε τὸ 1957 εἰς 5.147 διὰ νὰ κατέλθῃ τὸ 1958 εἰς 4.816 δρχ. Ἡ σημειωθεῖσα αὐξήσις ἐπομένως μεταξὺ 1953-1958 εἶναι 441 δρχ. ἢ 10 ο.ο. περίπου. Τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τοῦ μὴ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ, ἀντιθέτως, κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον ἀνῆλθε ἀπὸ 6.897 δρχ. εἰς 9.543. Ἐσημειώθη ἐπομένως αὐξήσις 2.646 δρχ. ἢ 39 ο.ο. Οὕτω τὸ κατὰ κεφαλὴν γεωργικὸν εἰσόδημα τὸ ὅποῖον ἦτο κατὰ τὸ 1953 63 ο.ο. τοῦ μὴ ἀγροτικοῦ, τὸ 1958 ἔγινε μόνον τὸ 50 ο.ο. Οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ δίδουν τὴν ἐξήγησιν τῆς ἐπιταθείσης δυσφορίας τῆς ἀγροτικῆς τάξεως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐφ' ὅσον παρέχουν τὴν ἀπόδειξιν τῆς σχετικῆς χειροτερεύσεως τῆς θέσεώς της ἔναντι τοῦ ὑπολοίπου πληθυσμοῦ.

Γ'. Τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν. Τὴν σπονδυλικὴν στήλην τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν ἀποτελεῖ φυσικὰ τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον. Καὶ προπολεμικῶς, ὡς γνωστόν, ἡ παθητικότης τοῦ τελευταίου τούτου ἦτο μία τῶν ὀργανικῶν ἀδυναμιῶν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας. Οὕτως ἡ σχέσις τῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὰς εἰσαγωγὰς ἀνῆρχετο τὸ 1938 εἰς 69 ο.ο. Ἡ σχέσις αὕτη ἐπεδεινώθη σημαντικῶς εὐθύς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ὡς ἄλλωστε ἦτο φυσικόν, λόγω τῆς διακοπῆς τοῦ κανονικοῦ ρυθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Τὸ 1953 ἀνῆλθεν εἰς 47,4 ο.ο. διὰ νὰ φθάσῃ τὸ 1958 εἰς μόνον 41 ο.ο. Οἱ ἀριθμοὶ

αυτοί είναι οι διδόμενοι υπό τῆς Γενικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος (ἀξία εισαγωγῶν ἐπὶ τῆ βάσει ἀφίξεων καὶ ἐξαγωγῶν ἐπὶ τῆ βάσει φορτώσεων). Ἀλλὰ καὶ ἂν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν οἱ ἀριθμοὶ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος (βάσει πληρωμῶν καὶ εἰσπράξεων) ἡ σχέσις αὐτῆ ἀπὸ 70,6 ο/ο τὸ 1938 κατῆλθεν εἰς 56,4 ο/ο τὸ 1953, διὰ νὰ περιορισθῆ εἰς μόνον 45,5 ο/ο τὸ 1958.

Ἡ ἐπιδείνωσις αὐτῆ ὀφείλεται εἰς τὸν σταθερῶς ὑψηλὸν ρυθμὸν αὐξήσεως τῶν εισαγωγῶν, εὐθύς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν των τὸ 1953, ἐνῶ αἱ ἐξαγωγαὶ παρουσιάζουν μετὰ μίαν ἀξιόλογον αὐξῆσιν μέχρι τοῦ 1955, πολὺ μικρότερον τοιοῦτον ἔκτοτε.

Ἐξέλιξις Εἰσαγωγῶν καὶ Ἐξαγωγῶν
εἰς ἑκατ. δολλαρίων :

	1953	1955	1958	1959
Εἰσαγωγαὶ	237,3	352,0	491,5	454,8
%	(100)	(148,8)	(207,1)	(192)
Ἐξαγωγαὶ	134,1	206,5	242,8	212,5
%	(100)	(154)	(181)	(158)

Προκύπτει ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὅτι μετὰ τὴν πρώτην ἐκ τῆς ὑποτιμῆσεως τεργητῆν ὤθησιν ἢ ἑλλῆν. οἰκονομία ἀντιμετωπίζουσα συνεχῶς ἀξιομένιας δυσχερείας εἰς τὴν τοποθέτησιν τῶν προϊόντων εἰς τὸ ἐξωτερικὸν εὐρίσκειται σήμερον εἰς πλήρη ἀδυναμίαν νὰ τὰς ὑπερβῆ, με ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν καὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀπολύτου ὕψους τῶν ἐξαγωγῶν τὸ 1959. Ἀξίον ἰδιαιτέρας ὑπογραμμίσεως εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι, ἐὰν αἱ ἐξαγωγαὶ δὲν ἐκάμφθησαν καὶ προγενεστέρως, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς διμερεῖς ἀνταλλαγὰς καὶ δὴ εἰς τὸ ἐμπόριον με τὰς Ἀνατολικὰς χώρας, ὅπου ὡς γνωστὸν ὑπάρχει ἄμεσος σύνδεσις αὐτῶν μετὰ τῶν εισαγωγῶν.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἐξαγωγὰς ἡ τάσις αὐξήσεως τῶν εισαγωγῶν, ἐφ' ὅσον αὐξάνεται τὸ ἐθνικὸν εἰσοδήμα, ἦτο σταθερῶς μεγάλη, διὰ τὴν συγκράτησιν δὲ αὐτῆς ἐχρειάσθη κατὰ τὸ 1958 καὶ 1959 ἡ λήψις μέτρων οὐσιαστικῶς ἀντιστρατευομένων τὴν πολιτικὴν τῆς ἀπολύτου αὐτῶν ἐλευθερίας. Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν μέτρων αὐτῶν καὶ τῆς μειώσεως τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ δὴ τοῦ γεωργικοῦ τὸ ἀπόλυτον ὕψος τῶν εισαγωγῶν ἐμφανίζει μείωσιν κατὰ τὸ 1959.

Πάντως ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου ἔχει ὡς ἀκολούθως :

Ἐλλειμμα εἰς ἑκατ. δολλ.				
	1953	1955	1958	1959
	103,2	145,5	248,7	243,3
%	(100)	(141)	(241)	(234)

Χάρις εἰς τοὺς ἀδήλους πέρους, τῶν ὁποίων ἡ βελτίωσις καθ' ὅλην τὴν περίοδον εἶναι σταθερά. ὀφειλομένη πρωτίστως εἰς διεθνεῖς παράγοντας. μετὰ τὸ τῶν ὁποίων πρωτεύουσαν θέσιν κατέχουν οἱ καθορίζοντες τὸν ἐπαναπατρισμὸν τῶν ἑλληνικῶν κεφαλαιῶν ἐκ σημαντικῶν ἀριθμῶν χωρῶν, τὸ ἔλλειμμα τοῦ «ἰσοζυγίου τῶν τρεχομένων λογ/σμῶν πρὸ βοθηθείας» (Ἴσοζυγιον Ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν—Δωρεαὶ Ἰδιωτῶν) διεμορφώθη ὡς ἀκολούθως εἰς ἕκστ. δολλ.

1953	1955	1958	1959
36,3	51,8	115,0	60,9

Τὸ ἔλλειμμα αὐτὸ ἐκαλύφθη φυσικὰ διὰ τῆς Ἀμερικανικῆς βοθηθείας καὶ τελικῶς διὰ τῆς κινήσεως κεφαλαιῶν.

Ἀξίζει ὅμως ν' ἀναφερθῆ ἑνταῦθα ὅτι διὰ τὴν τοιαύτην τελικὴν ἐξισορρόπησιν τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἐχρειάσθη νὰ μειωθῶν ἀπὸ τοῦ 1956 τὰ συναλλαγματικὰ ἀποθέματα τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κατὰ 11,2 ἕκστ. δολλ. τὸ 1957 καὶ κατὰ 22,7 τὸ 1958, ἐνῶ κατὰ τὸ 1955 ἐσημειώθη αὐξήσις αὐτῶν κατὰ 52,5 ἕκστ. δολλ. Τὸ 1959 σημειοῦται καὶ πάλιν αὐξήσις αὐτῶν κατὰ 40,2 ἕκστ. δολλ., λόγῳ τῆς περιστολῆς τῶν εισαγωγῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς προσφυγῆς εἰς τὸν ἐξωτερικόν. δανεισμὸν (μεταφορὰ τμήματος τοῦ Γερμανικοῦ δανείου).

2) Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐξέλιξις τῶν τριῶν βασικῶν τομέων τῆς οἰκονομίας μας ἀπὸ τοῦ 1952 καὶ αὐτὴ ἡ σημερινή των θέσις.

Ἄλλ' ἤδη ἐπιβάλλεται νὰ συνοψίσωμεν τὰς διαπιστώσεις μας :

α) Ἐπὶ τοῦ προβλήματος τῆς ἀπασχολήσεως οὐδεμία ἐσημειώθη, καθ' ὅλην τὴν ἐπακολούθησασαν τὴν ἀποκατάστασιν τῶν εἰρηνικῶν συνθηρῶν περιόδου, βελτίωσις. Ἀντιθέτως εἶναι ἀναμφισβήτητος ἡ χειροτέρευσις κατὰ τὸ τελευταῖον 18μηνον. Τὸ πρόβλημα τῆς ἀπασχολήσεως ἐπομένως διατηρεῖ ὅλην τὴν ἀγγῶδην ὀξύτητα του.

β) Ἀπὸ ἀπόψεως ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐπετεύχθη σημαντικὴ πρόοδος. Τόσον τὸ ἀπόλυτον ὕψος αὐτοῦ ὅσον καὶ τὸ κατὰ κεφαλὴν εὐρίσκονται εἰς ἐπίπεδα πολὺ μεγαλύτερα τοῦ προπολεμικοῦ. Ὁ ρυθμὸς τῆς αὐξήσεώς του ὅμως ἐμειώθη σημαντικῶς κατελιθῶν, ἀπὸ 7,3 ο/ο τὴν πενταετίαν 1953-8 εἰς 3,1 ο/ο κατὰ τὴν διετίαν 1958-9.

Τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα πάντως παραμένει εἰς λίαν χαμηλὰ ἐπίπεδα ἐν σχέσει μὲ τὰ λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας. Τὸ μειονέκτημα δὲ τοῦτο ἐπιτείνεται ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς ἀνίσου κατανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς βῆρος τῶν μισθοβιῶτων καὶ τῆς ἀγροτικῆς τάξεως.

γ) Ἡ ἐξέλιξις τέλος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν εἶναι δυσμενῆς, κυρίως λόγῳ τῆς τεραστίας διογκώσεως τῶν εισαγωγῶν, ἐνῶ αἱ ἐξαγωγαὶ ἀπὸ τοῦ 1955 αὐξάνονται βραδέως, διὰ νὰ καμφοῦν τὸ 1959.

Αυτή είναι έν γενικαῖς γραμμαῖς ἢ εἰκῶν τῆς οἰκονομίας μας. Είναι εἰκῶν μιᾶς οἰκονομίας ἢ ὅποια προφανῶς εἰσῆλθεν ἀπό τοῦ 1958 εἰς μίαν φάσιν ὑφέσεως, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξήντησε ἅπαντα τὰ ἐκ τῆς ὑπερυποτιμήσεως περιθώρια, χωρίς νά θεραπεύσῃ, οὐδεμίαν τῶν ὀργανικῶν ἀδυναμιῶν αἱ ὅποιαι τήν χαρακτηρίζουν.

Αἱ διαπιστώσεις αὐταί δίδουν ἀποστομωτικὴν ἀπάντησιν εἰς τοὺς κυβερνητικούς ἰσχυρισμούς περί τῶν καταπληκτικῶν προόδων τὰς ὁποίας δῆθεν ἐπραγματοποίησεν ἡ οἰκονομία μας κατὰ τήν ὑπό κρίσιν περίδον.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ.—Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟ ΤΗΣ ΥΠΟΤΙΜΗΣΕΩΣ

1. Ἡ πτωχεία τῶν πραγματοποιηθεισῶν ἐπιτεύξεων τῆς περιόδου 1953-9 ἀλλὰ καὶ ἡ δυσμενὴς καὶ λίαν ἀνησυχητικὴ ἐξέλιξις τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν ὀφείλονται εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ τῆς ὑποτιμήσεως καὶ ἐντεῦθεν οὐδεμία συστηματικὴ προσπάθεια, ὡς θ' ἀποδειχθῆ εὐθὺς κατωτέρω, ἐξεδηλώθη διὰ τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῆς οἰκονομίας μας. Ἡ ἀσκηθεῖσα οἰκονομικὴ πολιτικὴ περιωρίσθη εἰς τὴν δημιουργίαν μιᾶς ἐπιφάσεως προόδου καὶ εὐημερίας, χωρίς ποτὲ ν' ἀσχοληθῆ με τὴν θεραπείαν τῶν ὀργανικῶν ἀδυναμιῶν τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος. Ἰπῆρξεν αὕτη ἀνίκανος νά συλλάβῃ τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα τῆς χώρας καὶ νά ἐπιβάλλῃ λύσεις ἐξασφαλιζούσας τὴν πραγματοποίησιν οὐσιαστικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Διὰ νά εἴμεθα ἀντικειμενικοὶ τὰ θεμέλια τῆς οἰκονομικῆς τῆς πολιτικῆς ἐκληρονόμησεν ἡ Κυβέρνησις τῆς ΕΡΕ ἀπὸ τὴν προηγουμένην κυβέρνησιν τοῦ Συναγερμοῦ. Είναι δὲ αὐτὰ ἡ ὑπερυποτιμήσις τῆς δραχμῆς τοῦ 1953 καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία τῶν εἰσαγωγῶν. Ἡ πολιτικὴ ἐκείνη ἀπέβλεπε καὶ ἐπέτυχεν νά δώσῃ μίαν ἀπότομον ὠθησιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα διὰ τῆς ὑπερβάσεως τῶν νομισματικῶν δυσχερειῶν τῆς ἐποχῆς, ἀλλ' ἤτο ἐντελῶς ἀπρόσφορος νά στηρίξῃ τὴν μακροπρόθεσμον ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας.

Ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία τῶν εἰσαγωγῶν πράγματι ἐξέθετε τὴν ἐλληνικὴν οἰκονομίαν ἀπαράσκευον εἰς τὴν ἐπήρειαν τοῦ διεθνοῦς συναγωνισμοῦ. ἐνῶ ἡ ὑπερβολικὴ ὑποτιμήσις περιώριζε μεγάλως τὰς δυνατότητας πραγματοποιήσεως τῶν ἐκ τῆς νέας ἐντελῶς καταστάσεως ἐπιβαλλομένων ἀναδιարθρώσεων—ἐὰν τὰ ἐξ αὐτῆς ὠφελήματα δὲν ἐπρόκειτο νά ἐξουδετερωθοῦν ἀμέσως—ἐπιτείνουσα ταυτοχρόνως τὴν ἀνάγκην αὐτῶν καὶ στενεύουσα τὰ χρονικὰ ὅρια ἐντὸς τῶν ὁποίων ἔπρεπε νά πραγματοποιηθοῦν.

Ἄλλ' εἶναι ἀνάγκη νά ἀναλύσωμεν διεξοδικώτερον τὴν πολιτικὴν αὐτήν.

2. Ἡ ὑπέρμετρος ὑποτιμήσις τοῦ νομίσματος τὸ 1953 ἐπέτρεψεν ἄνευ ἄλλων διαρρυθμίσεων τὴν αὐξήσιν τῶν ἐξαγωγῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ δι' αὐτῆς τὴν αὐξήσιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἀγροτικῶν

εἰσοδημάτων. Καταστήσασα δὲ δαπανηρότερας τὰς εἰσαγωγὰς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔδιδε ταυτοχρόνως μίαν ἀπότομον αὐξήσιν εἰς τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν. Πέραν τούτων ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν εἰσαγωγῶν παρεῖχεν τὴν δυνατότητα ἐπιτεύξεως καὶ ἄλλων ἐντυπωσιακῶν ἀποτελεσμάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρωτεύουσαν θέσιν κατεῖχε καὶ ἡ διόγκωσις τῶν ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ, λόγῳ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων καὶ δὴ τῶν εἰσαγωγικῶν τελῶν, ἐκ τῆς ὁποίας καθίστατο ἐφικτὴ ἡ ἰσοστέλγησις τοῦ καὶ ἐν καιρῷ ἡ πραγματοποίησις πλεονασμάτων πρὸς ἐκτέλεσιν ἐνὸς προγράμματος κρατικῶν ἐπενδύσεων, διὰ τὸ ὅποιον ἡ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ Κυβέρνησις θὰ ἠδύνατο εὐκόλως νὰ ὑπερφηανεύεται.

3. Ἦτο ὅμως μοιραῖον ἡ πολιτικὴ αὐτῆ ν' ἀποτύγῃ, διὰ τὴν ἐδραιώσιν μιᾶς πραγματικῆς ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας. Καὶ τοῦτο διὰ τοὺς ἑξῆς κυρίως λόγους :

Διὰ νὰ μὴ ἐξαχμισθοῦν ἀμέσως τὰ ὠφελήματα ἐπὶ τῆς παραγωγῆς δι' ἀποτόμου αὐξήσεως τῶν τιμῶν, ἡ ὑπερκυπτόμησις ἐπέβαλλε τὴν προσφυγὴν εἰς μίαν ἐντόνωσ ἀντιπληθωρικὴν πολιτικὴν, ἡ ὁποία μοιραίως ἐπεβράδυνεν τὴν παραγωγικὴν δραστηριότητα. Ἐπέβλεπεν ἐπίσης τὴν καθήλωσιν τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων εἰς τὰ πρὸ αὐτῆς ἐπίπεδα, μὲ συνεπείας τὰς ὁποίας θὰ ἐκθέσωμεν κατωτέρω. Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ὅμως ἐπέβαλλε τὴν προσφυγὴν εἰς τὴν πλήρη ἀπελευθέρωσιν τῶν εἰσαγωγῶν, ὡς τῆς πλέον ἀποτελεσματικῆς μεθόδου συγκρατήσεως τῶν τιμαρίθμων.

Ἄλλ' ἡ τελευταία αὐτῆ ἐνέργεια εἶχε δύο συνεπείας : α) Ἄφηνε ἐλευθέραν τὴν ἐκδήλωσιν τῆς μεγάλης ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὰς καθυστερημένας οἰκονομίας καὶ μάλιστα οἰκονομίας ὡς ἡ ἑλληνικὴ, αἱ ὁποῖαι διψοῦν διὰ καταναλωτικὰ ἀγαθὰ ἔπειτα ἀπὸ τόσων ἐτῶν στέρησις. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μεγάλη, αὐτῆ ροπή πρὸς κατανάλωσιν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἰκανοποιηθῇ ἀμέσως, ἄνευ ἐντόνου καὶ συνειδητῆς προσπάθειας μάλιστα, δι' ἀναλόγου αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς ἀγαθῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, αὕτη μετεβλήθη ταχέως εἰς ἐντονον ροπήν πρὸς εἰσαγωγὰς. Ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ προέκυψεν ἡ ἀναφερθεῖσα ἀνωτέρω διόγκωσις αὐτῶν, εἰς τὴν ὁποίαν συνέβαλε βεβαίως καὶ ἡ μεγαλύτερα ἀνάγκη εἰσαγωγῆς κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ κατὰ ἐν λίαν περιωρισμένον ποσοστόν. Οὕτως ὅμως αὕτη ἀπέβη ἡ ὁδὸς διὰ τῆς ὁποίας ἀπωλέσθη διὰ τὰς ἐπενδύσεις μὲγα τμήμα τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τῶν συναλλαγματικῶν πόρων. β) Ἐστῆρει τὴν χώραν τοῦ σημαντικωτέρου διαπραγματευτικοῦ ὅπλου διὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν προϊόντων τῆς εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἀποτέλεσμα τούτου ὑπῆρξαν μετὰ τὴν πρώτην ἐκ τῆς ὑποτιμήσεως ὤθησιν, αἱ συνεχῶς αὐξανόμεναι δυσχέρειαι τοποθετήσεως εἰς τὴν διεθνή ἀγοράν τῆς σταθερῶς αὐξανόμενης παραγωγῆς. Ἦτο δὲ μοιραία αὕτη ἡ ἐξέλιξις, λόγῳ τῆς γνωστῆς ἀνελαστικότητος τῆς ζήτησεως τῶν κλασσικῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων μας. Ἄλλ' οὕτως ἡ ἐκ τῆς

υπερουποτιμήσεως ὄθρησις τῆς παραγωγῆς τῶν προϊόντων αὐτῶν ἦτο καταδικασμένη ν' ἀπυβῆ πρόξενος δεινῶν καὶ οὐχὶ ὠφελείας διὰ τὴν ἀγροτικὴν τάξιν. Λαμβανομένης δ' ὑπ' ὄψιν τῆς σημασίας τῆς γεωργίας ἐν τῇ ὅλῃ οἰκονομίᾳ, αἱ τοιαῦται ἐπ' αὐτῆς συνέπειαι δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀπομονωθῶν, ἀλλ' ἐν καιρῷ νὰ ἐπηρεάσουν δυσμενῶς καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους παραγωγικοὺς κλάδους, ἰδιαιτέρα δὲ τὴν ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ μόνον ἀγορᾶς στηριζομένην βιομηχανίαν.

3. Ἀλλὰ πέραν αὐτῶν ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις προϋποθέτει μεγαλύτερας ἐπενδύσεις, μεγαλύτεραν ἐπομένως αὐξήσιν τῆς ἀποταμιεύσεως—μικρότερον ρυθμὸν ἀναπτύξεως τῆς καταναλώσεως ἐν σχέσει μὲ τὴν αὐξήσιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Ἡ μεγαλύτερα ὅμως δυνατότης πραγματοποιήσεως ἀποταμιεύσεων προέρχεται ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας τάξεις καὶ ὄχι ἀπὸ τοὺς μισοβιώτους ἢ τοὺς διαθέτοντας εἰσοδήματα ἱκανὰ μόνον διὰ μίαν στοιχειώδη συντήρησιν. Ἡ πολιτικὴ ἢ ὁποῖα ἐβασίσθη ἐπὶ τῆς ὑπερουποτιμήσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν εἰσαγωγῶν μετέθετεν ὅλον τὸ βῆρος τῆς περιστολῆς τῆς καταναλώσεως εἰς τὰς τάξεις αὐτάς, διὰ τῆς καθηλώσεως τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν αὐξήσιν τῶν ἐμμέσων φόρων, ἐνῷ ἄφηνε πλήρη ἐλευθερίαν διαθέσεως τοῦ εἰσοδήματος εἰς τὰς ἄλλας τάξεις. Ἀποτέλεσμα τούτου τὰ χαμηλὰ ἐπίπεδα τῆς ἀποταμιεύσεως καὶ ἀντιστοίχως τῶν ἐπενδύσεων εἰς ποσοστὰ 14,2, μὲ 17,9 ο/ο ἐπὶ τοῦ ἀκχαρίστου ἐθνικοῦ προϊόντος, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐθνικὴ ἀποταμίευσις συνέβαλε μόνον κατὰ 11,7 ο/ο τὸ 1958.

Χειρότερον ἀκόμη ἐπειδὴ ἡ οἰκονομία ἐστερεῖτο τοῦ προσήκοντος μηχανισμοῦ ἐπενδύσεων καὶ αἱ πραγματοποιηθεῖσαι ἀποταμιεύσεις ἦσαν καταδικασμένοι νὰ παραμείνουν κατὰ μέγα ποσοστὸν στεῖραι, χωρὶς νὰ εἶναι δυνατὴ οὔτε ἡ πλήρης ἀξιοποίησις τῶν μεγάλων δυνατοτήτων ἐξασφαλίσεως κεφαλαίων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Καθαρῶς ἀντιλαϊκὴ ἐπομένως ἡ πολιτικὴ αὐτὴ δὲν ἐπρόκειτο νὰ δώσῃ μόνιμα ἀποτελέσματα, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ στηρίξῃ σοβαρὰν ἐπενδυτικὴν προσπάθειαν καὶ διότι δὲν ἠδύνατο νὰ πείσῃ τὰς λαϊκὰς μάζας ὅτι αἱ θυσίαι διὰ τὴν θεμελίωσιν τῆς αὔριον κατενέμοντο ἰσοδικαίως.

Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἄλλωστε καὶ οἱ συλλαβόντες τὴν ὅλην μετὰ τὸ 1953 πολιτικὴν τὴν ὠνόμασαν μὲ ἀνύποπτον εἰλικρίνειαν «πολιτικὴν οἰκονομικῆς σταθερότητος» καὶ οὐχὶ «πολιτικὴν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως».

4. Τὴν πολιτικὴν αὐτὴν τῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος ἐκληρονόμησεν, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἡ κυβερνήσις τοῦ κ. Καραμανλῆ ὅπο τὴν προκάτοχόν της.

Εἶχον ἤδη παρῆλθει ὑπὲρ τὰ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐφαρμογῆς της καὶ συνεχίζοντο ἀκόμη τὰ εὐνοϊκὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα—καίτοι ὑπὸ τὴν ἀπατηλὴν ἐπιφάνειαν δὲν ἦτο δύσκολον νὰ διακρίνῃ τις τοὺς παράγοντας οἱ ὁποῖοι ἐν καιρῷ θὰ τὰ ἀνέτρεπον. Ἡ κυβερνήσις ἐν τούτοις τὴν υἱοθέτησεν ὅλας

ἀκρίτως καὶ κατὰ τρόπον ἀπόλυτον. Τὴν ἤσκησε δὲ μὲ συνεχῶς μειουμένην δεξιότηχίαν, εἰς τρόπον ὥστε μετὰ τρία ἔτη ἡ γῶρα νὰ εἰσέλθῃ, εἰς μίαν περίοδον ἀναμφισβητήτου ὑφέσεως, προσιωνιζομένην πολὺ χειροτέρας ἐξελίξεως. Διὰ νὰ μὴ λείψῃ δὲ καὶ τὸ στοιχεῖον τῆς φαιδρότητας, ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας τῶν εἰσαγωγῶν, ὑπὸ τὴν ἀδήριτον ἐκ τῶν πραγμάτων ἀνάγκην παρεβιάσθη συνεχῶς, ἐνῶ ἡ κυβέρνησις δὲν χάνει εὐκαιρίαν νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ τὸν ἀκρογωνιῶν λίθον τῆς πολιτικῆς τῆς.

Ἡ κυβέρνησις πράγματι ἐξέλαβε τὴν ἔντονον αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς—τὴν αὐξήσιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος—ἡ ὁποία ἐστρμειώθη μέχρι τοῦ 1957, ὡς ἀπόδειξιν μιᾶς εὐρωστίας προερχομένης ἀπὸ ὀργανικὴν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας. Δὲν ἀντελήφθη ὅτι ἐφ' ὅσον δὲν μετεβάλλετο ἡ διάρθρωσις τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ, ἡ αὐξήσις αὕτη εἶχε πεπερασμένα ὄρια ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων καὶ ὅτι συντόμως θὰ ἤρχετο μία στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποίαν θ' ἀνεχαιτίζετο ἡ καὶ θ' ἀνετρέπετο ἀκόμη.

Πράγματι, ὡς διεμορφώθη κατὰ τὸ παρελθὸν ἡ Ἑλληνικὴ οἰκονομία, οἱ δύο αὐτῆς βλακικοὶ παραγωγικοὶ κλάδοι, ἦτοι ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία, προσέλαβον τὴν ἀκόλουθον ἰδιότυπον μορφήν καὶ ἀλληλεξάρτησιν. αἵτινες προσδιορίζουν τὴν ὀργανικὴν ἀδυναμίαν τῆς, ὡς συνόλου.

Ἡ βιομηχανία ἀνεπτύχθη καὶ στηρίζεται ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς. Τὸ ποσοστὸν τῆς παραγωγῆς τῆς τὸ ὁποῖον ἐξάγεται, εἶναι ἐντελῶς ἀτήμαντον. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐπομένως ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἄλλων παραγωγικῶν κλάδων καὶ ἰδιαίτερος τοῦ γεωργικοῦ. Ἡ γεωργία ἀφ' ἐτέρου ἐξαρτᾶται κατὰ ἓνα μεγάλο ποσοστὸν ἀπὸ τὴν διεθνή ἀγοράν.

Ἄλλὰ τὰ κλασσικὰ ἐξαγωγίμα προϊόντα ἀντιμετωπίζουν ἐν αὐτῇ μίαν μεγάλην ἀνελαστικότητα ζητήσεως. ἐξ ἧς ἡ τοποθέτησις των ἦτο πάντοτε προβληματικὴ. Διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς—λόγω τῆς ὑποτιμήσεως, ἧτις προώθησε τὰς ἐξαγωγὰς—γυξήθη τὸ γεωργικὸν εἰσόδημα καὶ δι' αὐτοῦ ἐδόθη σημαντικὴ ὠθησις πρὸς αὐξήσιν τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Διὰ νὰ συνεχισθῇ ὁμως αὕτη, ἐχρειάζετο νὰ συνεχισθῇ καὶ ὁ ὑψηλὸς ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος. Ἄλλ' ἡ τοποθέτησις μεγαλύτερων ποσοτήτων γεωργικῶν προϊόντων εἰς τὴν διεθνή ἀγοράν, λόγω τῆς ἀνελαστικότητος τῆς ζητήσεως των, καθίστατο προσδευτικῶς δυσκολωτέρα καὶ ὀλιγώτερον ἀποδοτικὴ, λόγω αὐξήσεως καὶ τοῦ κόστους παραγωγῆς.

Ἀποτέλεσμα τούτων ἦτο ἡ σημαντικὴ πτώσις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν μετὰ τὸ 1955, ἡ ὁποία κατὰ τὸ 1959 μετεβλήθη εἰς κάμψιν. Καὶ ἡ ἐξέλιξις αὕτη θὰ ἐπῆρχετο ταχύτερον, ἐὰν δὲν ἀεπτύσσοντο κατὰ τινα βαθμὸν αἱ ἐπ' ἀνταλλαγῇ ἐξαγωγαὶ μας, ἰδίως μὲ τὰς Ἀνατολικὰς Χώρας, ὡς ἀποτέλεσμα μέτρων ἀποτελούντων ἄρνησιν τῆς ἐλευθερίας τῶν εἰσαγωγῶν.

Λόγω τοῦ φυσικῶς ἀδυνάτου τῆς περιστολῆς τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς,

ή κρίσις τῶν ἐξαγωγῶν ὠδήγησεν εἰς μίαν πτώσιν τῶν τιμῶν, ἣ ὅποια καίτοι δὲν μετεβλήθη, ἀκόμη εἰς πτώσιν τοῦ συνολικοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος. ἔμειωσε πάντως τὸν ρυθμὸν αὐξήσεως αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ δυσμενὴς αὕτη ἐξέλιξις δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μείνη ἄνευ συνεπειῶν ἐπὶ τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, ἣ ὅποια ὡς ἐλέχθη, προϋποθέτει διὰ τὴν ἀνάπτυξίν της συνεχῶς αὐξανόμενον γεωργικὸν εἰσόδημα.

Μὲ τὴν σειρὰν της πάλιν ἡ περιστολὴ τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ βιομηχανικοῦ εἰσοδήματος εἶχε δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, τῆς διατιθεμένης εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀγοράν. Οὕτως ἡ ἀγροτικὴ τάξις ἐζημιούτο καὶ ἀπὸ τοὺς δύο τομεῖς τῆς παραγωγικῆς της δραστηριότητος, ἐξ οὗ καὶ ἡ σημερινὴ αὐτῆς ἀπόγνωσις. Αὕτη εἶναι ἡ διαδικασία ἣ ὅποια ὠδήγησεν εἰς μεγαλύτεραν ἀθλιότητα, ἐνῶ ηὔξανετο ἡ παραγωγή καὶ ἐδῶ εὐρίσκειται τὸ καίριον σημεῖον τῆς διαδικασίας δι' ἧς ἡ οἰκονομία εἰσῆλθεν εἰς τὴν φάσιν τῆς ὑφέσεως.

5. Διὰ τὴν ἀποφευχθῆ ἡ εἴσοδος εἰς τὸν φαῦλον αὐτὸν κύκλον ἀπρητεῖτο ἐνέργεια διπλῆς μορφῆς, τὴν ὅποιαν ἡ κυβέρνησις δὲν κατώρθωσε νὰ συλλάβῃ, ἡ τοῦλάχιστον νὰ ἀναπτύξῃ, ἀρκούντως. Ἐπρεπεν ἐν πρώτοις νὰ καταβληθῆ πᾶσα προσπάθεια, ὅπως ἡ βιομηχανία ἀποβάλῃ τὸν ἐντελῶς ἐσωτερικὸν χαρακτῆρα της διὰ νὰ παύσῃ, ἐξαρτιωμένη τόσο σθενῶς ἀπὸ τὸ γεωργικὸν εἰσόδημα. Πρὸς τοῦτο ἔπρεπε νὰ καταβληθῆ πᾶσα προσπάθεια διὰ τὴν ταχύτεραν ἴδρυσιν νέων βιομηχανιῶν ἐξαγωγικοῦ τύπου. Ταυτοχρόνως δὲ ἔπρεπε νὰ ληφθοῦν ὅλα τὰ μέτρα, ὥστε νὰ αὐξηθοῦν αἱ ἐξαγωγαὶ τῶν ἤδη ὑφισταμένων βιομηχανιῶν, εἰς ὅσας περιπτώσεις ἦτο τοῦτο δυνατόν ἐξ ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν. Ἀτυχῶς ὅμως τοῦτο ἔχι μόνον δὲν ἐγινε ἀλλὰ καὶ αἱ ἀσημαντοὶ πάντοτε βιομηχανικαὶ ἐξαγωγαὶ μας ἀφέθησαν σχεδὸν νὰ ἐξοφρατισθοῦν.

Ἄλλὰ καὶ διὰ τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν ἔπρεπε νὰ καταβληθῆ διπλῆ προσπάθεια ἐπίσης, ἀφ' ἑνὸς μὲν δημιουργίας νέων προϊόντων ζητουμένων εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν, ἀφ' ἑτέρου δὲ μειώσεως τοῦ κόστους παραγωγῆς τῶν κλασσικῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων μας καὶ ἀναπροσαρμογῆς των ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ξένης πελατείας. Εἰς τὴν δευτέραν αὕτην περιπτώσιν μάλιστα ἡ προσπάθεια ἔπρεπε νὰ στραφῇ ἰδιαιτέρως πρὸς τὴν ὑργάνωσιν τῆς ἐμπορίας καὶ διακινήσεως τῶν προϊόντων, αἱ ὅποια πρωτόγονοι καὶ ἀναρχοῦμενοι σήμερον ἀποτελοῦν τὸν σπουδαιότερον παράγοντα διαστροφῆς τοῦ κόστους.

Ἄλλὰ καὶ ἐπ' αὐτοῦ οὐδὲν τὸ ἀξιώλογον ἐγένετο μὲ ἀποτέλεσμα τὴν δυσμενῆ ἐξέλιξιν, τὴν ὅποιαν περιγράψαμεν καὶ ἡ ὅποια εἰς τινὰς περιπτώσεις ἐξαγωγίμων προϊόντων εἶχε ἤδη προσλάβει τὴν μορφήν τραγωδίας.

Ἰπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς καθίσταται φανερόν πόσον ἐσφαλμένη ὑπῆρξεν ἡ ἀποδέσμευσις τῶν ἐξαγωγῶν ἀπὸ τὰς εἰσισαγωγάς, ἡ γενομένη τὸ 1953.

Τοῦτο ἔμως δὲν μειώνει τὴν εὐθύνην τῆς σημερινῆς κυβερνήσεως διὰ τὴν μὴ πλήρη ἐκμετάλλευσιν τῶν δυνατοτήτων ἐνίσχυσεως τῶν ἐξαγωγῶν διὰ τῆς μεθόδου τῶν ἐπ' ἀνταλλαγῆ συνλλαγῶν. ὡς τῆς ἐπέτρεπε καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ καθεστῶς τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ συμβάσεις διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ Διυλιστηρίων πετρελαίων καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ πρώτου ἐργοστασίου σακχάρως ἀποτελοῦν κλασσικὰ παραδείγματα εὐκαιριῶν ποῦ ἀπωλέσθησαν διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐλληνικῶν ἐξαγωγῶν. ὑπαιτιότητι τῆς κυβερνήσεως. Ἄλλ' εἶναι γνωστὴ ἡ ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ δὴ ἐπὶ τῶν συναλλαγῶν μὰς μὲ τὰς Ἀνατολικὰς χώρας πολιτικὴ τῆς κυβερνήσεως εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται περαιτέρω ἀνάπτυξιν.

5. Διὰ νὰ μὴ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀρθότητα τῶν προηγηθειῶν παρατηρήσεων εἶναι ἀνάγκη νὰ δώσωμεν πρῶτον τὴν εἰκόνα τῆς ἐξελίξεως τῆς διαρθρώσεως τῆς παραγωγῆς κατὰ τὴν ὑπὸ ἐξέτασιν περίδον.

Ὁ ἀκόλουθος πίναξ (σελ. 450) καλλιεργείων παρέχει τὸν ἀδιάψευστον μάρτυρα τῆς παντελοῦς ἀποτυχίας ἀναδιαρθρώσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς.

Προκύπτει ἐκ τοῦ πίνακος αὐτοῦ ὅτι αἱ γενόμεναι ἐπενδύσεις εἰς τὴν γεωργίαν ὠδήγησαν μόνον εἰς ἐνίσχυσιν τῆς ὑφισταμένης διαρθρώσεως τῶν καλλιεργείων, μὲ χαρακτηριστικὸν ἀποτέλεσμα τὴν ὑπὲρ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας αὔξησιν τῆς παραγωγῆς σίτου. Ἀνίκανος νὰ προβλέψῃ ἐρκαίρως ἡ κυβέρνησις τὴν ἐξέλιξιν αὐτὴν καὶ τρομοκρατηθεῖσα ὅταν τὸ διεπίστωσεν ἔσπευσε νὰ ἐξαγάγῃ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν 170 χιλιάδες τόνους σίτου μὲ ζημίαν 350 ἑκατομμυρίων δραχμῶν. προβαίνει δὲ ἔκτοτε εἰς ἀπεγνωσμένας ἐκκλήσεις πρὸς τοὺς γεωργοὺς νὰ περιορίσουν τὴν σιτοκαλλιέργειαν, ὡσὰν ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ ἐνὸς συστήματος καλλιεργείας εἰς ἕτερον νὰ εἶναι ἀπλὴ ὑπόθεσις καλῆς διαθέσεως τῶν παραγωγῶν.

Δὲν ἔχομεν ἀντίστοιχον πίνακα παρουσιάζοντα τὴν διάρθρωσιν τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Ἄλλὰ δὲν χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια διὰ νὰ διαπιστωθῇ ὅτι καὶ αὐτῆς ἡ φυσιογνωμία παρέμεινε κατὰ τὴν τελευταίαν περίδον οὐσιαστικῶς ἀμετάβλητος, ἐφ' ὅσον μάλιστα ἡ συμβολὴ τῆς εἰς τὰς ἐξαγωγὰς, ἀσήμαντος πάντοτε, ἐμειώθη περαιτέρω προσφάτως.

Ἄλλωστε εἶναι γνωστὸν ὅτι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν αἱ ὁποῖαι περιλήφθησαν εἰς ὅλα τὰ προγράμματα τῆς ἀνασυγκροτήσεως, αἱ μόναι ἰδρυθεῖσαι καὶ λειτουργοῦσαι εἶναι ἡ τοῦ Διυλιστηρίου τῶν πετρελαίων καὶ τῶν Ναυπηγείων τοῦ Σακαραμαχιά. Τὸ ἐργοστάσιον Νικελίου τῆς Λαρυμνῆς δὲν λειτουργεῖ, λόγῳ τῶν γνωστῶν τεχνικῶν σφαλμάτων. Ἄλλαι δὲν ἔχουν ἰδρυθῆ διὰ ν' ἀλλάξουν τὴν διάρθρωσιν τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς.

Τελευταίως μόνον ἤρχισεν ἡ διαδικασία τῆς ἰδρύσεως βιομηχανίας ἀζώτου καὶ δύο ἐργοστασίων σακχάρως.

Έξελίξεις διαρθρώσεως μονοετών καλλιεργειών

Σύνολον έκτάσεως μονοετών καλλιεργειών	1954		1955		1956		1957		1958 (α)	
	χιλ. στρεμ.	% συνολ.	χιλ. στρεμ.	% συνολ.	χιλ. στρεμ.	% συνολ.	χιλ. στρεμ.	% συνολ.	χιλ. στρεμ.	% συνολ.
Σίτος.....	10.446	40,1	10.379	40,0	10.619	41,0	10.888	42,0	11.246	44,0
Λοιπά σιτηρά	7.254	28,0	6.966	27,0	6.835	26,5	6.603	25,6	6.237	24,2
Όσπρια	1.430	5,5	1.420	5,4	1.536	5,3	1.306	5,0	1.294	5,0
Βιομηχανικά	3.150	12,3	3.415	13,1	3.216	12,6	3.174	12,3	3.177	12,3
Λαχανικά γενικώς	1.420	5,6	1.418	5,4	1.470	5,7	1.465	5,7	1.331	5,1
Κτηνοτροφ. όσπρια	431	1,8	507	2,0	472	1,8	489	2,1	420	1,6
Κτηνοτροφαί	1.669	6,5	1.836	7,1	1.858	7,1	1.884	7,3	2.035	7,8
Σύνολον	25.800	100	25.959	100	25.826	100	25.809	100	25.740	100

α) Προσωρινά Στοιχεία

Πηγή: Υπουργείον Γεωργίας

Ἐπὶ τὴν ἔξοδον βεβαίως καὶ προσθήκαι τινές εἰς τὸν βιομηχανικὸν μας ἐξοπλισμὸν, πραγματοποιηθεῖσαι ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, αἱ ὁποῖαι ὅμως εἶναι ὄλως ἀνεπαρκεῖς νὰ μεταβάλουν οὐσιαστικῶς τὴν διάρθρωσιν αὐτοῦ καὶ ἰδιαίτερος νὰ τὸν καταστήσουν ἐξαγωγικόν.

Ἡ μόνη οὐσιαστικὴ πραγματοποίησις, προοριζομένη νὰ συμβάλῃ ὄντως εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς οἰκονομικῆς διάρθρωσεως, εἶναι ἡ σχετιζομένη μετὰ τὸν ἐξηλεκτρισμὸν, ὅπου ἡ ἀπὸ τοῦ 1950 ἀναληφθεῖσα προσπάθεια συνεχίζεται.

Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῆ ἔτι καὶ διὰ τὸν Τουρισμὸν.

6. Βεβαίως ἡ ἀναδιάρθρωσις τῆς παραγωγῆς δὲν εἶναι ζήτημα μόνον ἐπενδύσεων. Ἄλλ' οὐδεὶς εἶναι δυνατὸν ἐπίσης ν' ἀμφισβητήσῃ τὸν ἐν αὐτῇ πρωταρχικὸν ρόλον τῶν.

Ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ ὕψους τῶν ἐπενδύσεων καὶ ἡ ἐσφαλμένη διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας κατανομή τῶν κατὰ παραγωγικοὺς κλάδους καθίσταται ἐκδηλὸς διὰ τοῦ κατωτέρω πίνακος :

*Ἀκαθάριστοι ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου
κατὰ τομεῖς παραγωγικῆς δραστηριότητος
1953 — 1958 (εἰς σταθερὰς τιμὰς 1954)
(εἰς ἑκατομ. δραχμῶν)*

	Μετὰ πλοίων		Ἄνευ πλοίων	
Γεωργία-Κτηνοτρ.- Δάση-Ἄλυσαι-				
Ἐγγειοβελτιωτικά	4.404	7,6	4.404	8,6
Μεταλλεῖα-Ὀρυχεῖα-Ἀλιεῖα	759	1,2	759	1,5
Βιομηχανία	6.944	11,8	6.944	13,5
Ἐνέργεια κλπ.	5.391	8,9	5.391	10,5
Μεταφοραὶ καὶ ἐπικοινωνίαι	15.907	25,8	6.763	13,2
Κτίσματα κατοικιῶν	17.268	28,6	17.268	34,0
Δημοσία Διοίκησις	1.325	2,4	1.325	2,6
Λοιπαὶ δραστηριότητες	8.262	13,7	8.262	16,1
	60.260	100,0	51.116	100,0

Ἡ σχέση τοῦ συνόλου τῶν ἀκαθάριστων ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου πρὸς τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν προϊόν εἰς τρεχούσας τιμὰς ἀνῆλθε δι' ὀλίγηρον τὴν ἐξαετίαν εἰς μόνον 15 ο/ο. Ἐὰν δὲ ἀφαιρεθῆ ἡ ἀξία τῶν πλοίων τὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται εἰς τὰς ἐπενδύσεις, ἡ σχέση αὕτη κατέρχεται εἰς μόνον 13,4 ο/ο. Εἰς σταθερὰς τιμὰς τοῦ 1954 αἱ σχέσεις αὗται εἶναι 15,6 καὶ 13,3 ο/ο ὀντιστοίχως. Εἶναι νομιζόμενον περιττὸν νὰ τονισθῆ ὅτι μετὰ ταῦτα ποσοστὰ ἐπενδύσεων εἶναι ἐντελῶς ἀνεδαφικὸν νὰ ὑποστρίξεται ὅτι κατὰ τὴν ὑπὸ κρίσιν περίδον ἐξετελέσθη σοβαρὸν ἔργον οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Θὰ πρέπει μάλιστα νὰ σημειωθῆ ὅτι οἱ ἀπόλυτοι ἀριθμοὶ τοῦ πίνακος ἀφοροῦν ἀκαθάριστους ἐπεν-

δύσεις, περιλαμβάνουν δηλ. τὰ κονδύλια ἀποσβέσεων καὶ συντηρήσεως τοῦ ἤδη ὑφισταμένου παγίου κεφαλαίου. Περιλαμβάνουν ἐπίσης διάφορα κονδύλια, ὡς τεχνικὰ ἐπιδόματα δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ δαπάνας προσελεύσεως τοῦ κοινοῦ εἰς τὴν κατάθεσιν θεμελίων λίθων, τὰ ὁποῖα συνήθως δὲν θεωροῦνται ὡς ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου. Περιλαμβάνουν τέλος καὶ τὰ ἀπολεσθέντα ὀριστικῶς κεφάλαια, ὡς εἰς τὰς περιπτώσεις τῆς Λαρῦνης καὶ τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, ὅπου ἐκ τεχνικῶν σφαλμάτων ἢ καθυστερήσεων κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, αἱ ἐπενδύσεις αὐταὶ ἀπέτυχον συνολικῶς ἢ μερικῶς.

Ἡ κατανομὴ ἐξ ἄλλου τῶν ἐπενδύσεων κατὰ παραγωγικούς τομεῖς ἀποδεικνύει ὅτι τὸ μέγιστον τμῆμα των ἐστράφη πρὸς μὴ παραγωγικὰς κατευθύνσεις. Λεπτομερῆς ὅμως ἀνάλυσις τοῦ γεγονότος αὐτοῦ εἶναι ἀδύνατος καθ' ὅτι τὸ Ἰπουργεῖον Συντονισμοῦ οὐδέποτε ἔδωκεν εἰς τὴν δημοσιότητα πλήρῃ κατάλογον τῶν ἔργων καὶ τῶν ἀντιστοίχων δαπανῶν. Χαρακτηριστικὸν πάντως τῆς τοιαύτης κατανομῆς εἶναι ὅτι τὰ 68,1 ο/ο τοῦ συνόλου τῶν ἐπενδύσεων ἢ τὸ 63,3 ο/ο αὐτῶν, εἰς ἀφαιρεθοῦν τὰ πλεῖστα, ἀπερροφήθη ἀπὸ τὰς μεταφορὰς, τὰ κτίσματα καὶ «λοιπὰς δραστηριότητας», ἀπὸ τομεῖς δηλ. οἱ ὁποῖοι κατὰ ἓνα περιορισμένον τμῆμα μόνον δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἀξίζοντες τὸ παραγωγικὸν δυναμικὸν τῆς χώρας.

7. Ἡ δικιπιστωθεῖσα ἀνεπάρκεια τοῦ συνολικοῦ ὕψους τῶν ἐπενδύσεων ὀφείλεται ἐκτὸς τῶν γενικῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι τοὺς προεκάλεσαν καὶ τοὺς ὁποίους ἀνελύσαμεν ἀνωτέρω, καὶ εἰς τὸ μεγάλον ὕψος τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν. Αὐταὶ πράγματι κυμαίνονται (μετὰ τῶν ἀντιστοίχων συντάξεων) κατὰ τὴν περίοδον 1955-58 μεταξὺ 7,2 καὶ 8,3 ο/ο τοῦ καθροῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἐνῶ εἰς τὸ Βέλγιον ἀνέρχονται εἰς 2,1 ο/ο, εἰς Ἰταλίαν 2,5 ο/ο, εἰς Νορβηγίαν 4,4 ο/ο, εἰς Ὀλλανδίαν 6 ο/ο, εἰς Γαλλίαν 7,7 ο/ο καὶ εἰς Μ. Βρετανίαν εἰς 8,7 ο/ο.

Πέραν τούτων ἡ ἀνεπάρκεια τῶν ἐπενδύσεων ὀφείλεται καὶ εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ κυβέρνησις ἐπλανήθη οἰκτρῶς, εἰς τὰς ἐπὶ τῶν φορέων τῶν ἐπενδύσεων ἀπόψεις καὶ προσδοκίας τῆς. Τοῦτο δὲ εἶχεν ἰδιαίτερον ὄλως ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἐσφαλμένης κατευθύνσεως, τὴν ὁποίαν ἔλαβον.

Οὕτω διὰ μὲν τὰς δημοσίας ἐπενδύσεις ἡ Κυβέρνησις ἐστηρίχθη διὰ τὴν πραγματοποίησιν των εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας, μὲ ἀποτέλεσμα λόγῳ τῆς ἀνεπαρκείας αὐτῶν νὰ ἐκτελέσουν ἔργον ἐξερχόμενον τῶν συνήθων ἀσχολιῶν των, νὰ μὴ πραγματοποιηθοῦν ποσῶς ἢ νὰ ἐτραποῦν πρὸς ἄλλους τῶν προκαθορισθέντων τομεῖς. Εἰς τὸν παράγοντα αὐτὸν ὀφείλεται ἰδίως ἡ καθυστέρησις ἰδρύσεως τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν, πρὸς θεραπείαν τῆς ὁποίας ἡ Κυβέρνησις προέβη ἐσχάτως μόνον εἰς τὴν ἰδρυσιν τοῦ Ο.Β.Α. Εἰς τὸν παράγοντα αὐτὸν ἐπίσης πρέπει νὰ ἀποδοθῇ ἡ στροφὴ τῶν ἐπενδύσεων πρὸς ἔργα ὁδοποιίας καὶ μικρὰ ἐγγειοβελτιωτικὰ ἔργα διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ὁποίων αἱ δημοσίαι ὑπηρεσίαι, διαθέτουσιν πεῖραν ἐκ τοῦ παρελθόντος, ἠδύναντο νὰ ἀπορ-

ροφήσουν ἐγκαίρως πιστώσεις, αἱ ὁποῖαι δι' ἄλλους σκοποὺς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀπορροφηθοῦν.

Ἄλλ' ἐξ ἴσου οἰκτρά ἦτο ἡ πλάνη τῆς κυβερνήσεως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν. εἰς τὴν ὁποῖαν ἐστήριξεν ὅλας τὰς ἐλπίδας ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἴδρυσιν τῶν νέων βιομηχανιῶν, τὰς ὁποίας προϋποθέτει ἡ ἐκβιομηχάνησις.

Ἡ διάψευσις τῶν προσδοκιῶν τῆς κυβερνήσεως ἐν προκειμένῳ ὑπῆρξεν σχεδὸν ἀπόλυτος. Διότι ὡς συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία εἶναι ἀνίκανος νὰ ἀναλάβῃ τὰς εὐθύναις νέων ἐπιχειρήσεων, τῶν ὁποίων ἡ ἴδρυσις προϋποθέτει σοβαρὰν συγκέντρωσιν κεφαλαίων καὶ τῶν ὁποίων ἀγνοεῖ αὕτη τὰς τεχνολογικὰς συνθήκας λειτουργίας ὡς καὶ τὴν ἀπόδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς ὅλας τὰς χώρας αὐτὰς τὸ κράτος ἔλαβε πάντοτε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἰδρύσεως τῶν νέων βιομηχανιῶν διὰ τῆς δημιουργίας ἐνὸς ἐιδικοῦ φορέως, τῆς μορφῆς τῶν Development Corporations, τὰς ὁποίας μετὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀποδοτικότητός των παραχωρεῖ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν.

Ἐνῶ δὲ δὲν ἐπροχώρησε πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἡ κυβέρνησις εἰμὴ μόνον ἐσχάτως καὶ μάλιστα ἀτελῶς διὰ τῆς ἰδρύσεως τοῦ O.B.A., ἄφησε τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν ἄνευ ὀργάνου ἐνασχήσεως τῆς μακροπροθέσμου πίστεως, ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ ἤδύνατο αὕτη νὰ ἀντλήσῃ τὰ ἀπαραίτητα δι' αὐτὴν κεφάλαια διὰ μακροπροθέσμου ἐπειδύσεις.

8. Ἡ πολιτικὴ τῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος ὠδήγησεν ἀσφαλῶς εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῆς ἀποταμιεύσεως εἰς τὰς Τραπεζάς, πρᾶγμα φυσικὸν ἄλλως τε, ἐφ' ὅσον μὲ τὴν ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τῆς περιόδου τοῦ πολέμου ἐμειοῦτο προοδευτικῶς ἡ ψυχῶσις τῆς χρυσῆς λίρας εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ἀλλὰ καὶ διεθνῶς. Ἐκ τῶν προαναφερθέντων ὁμως λόγων ἀπεδείχθη ἀρκούντως, διατὶ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία εἶναι ἀπρόθυμος νὰ τὰς χρησιμοποιήσῃ, μὲ ἀποτελεσμα αὐταὶ ἀπὸ ἐτῶν νὰ λιμνάζουν. Ἄλλ' ἐκ τῶν ἰδίων λόγων κατέστη ἀδύνατος ἡ παρ' αὐτῆς ἀξιοποιήσις τῶν τεραστίων δυνατοτήτων, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν εἰς τὴν διεθνή ἀγορὰν δι' ἀντλήσιν κεφαλαίων διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν.

Ἐξηγήθη ἐξ ἄλλου διατὶ οὐδὲ τὸ Κράτος ἠδυνήθη νὰ τὰς ἀξιοποιήσῃ. Οὕτω καὶ αἱ σχετικῶς περιωρισμέναί περιπτώσεις ἐπιτυχίας πιστώσεων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ παρέμειναν ἀχρησιμοποίηται, ὡς συμβαίνει μὲ τὴν περίπτωσιν τοῦ γερμανικοῦ δανείου καὶ τῶν γερμανικῶν πιστώσεων.

Ἐν προκειμένῳ δεόν νὰ ὑπογραμμισθῇ ἡ ἀτολμία τῆς Κυβερνήσεως νὰ προβῇ εἰς ρύθμισιν τοῦ ἐξωτερικοῦ χρέους, ἡ ὁποία θὰ τῆς ἐπέτρεπε τὴν ἐπιτυχίαν χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας ἀπὸ τὴν Διεθνή Τράπεζαν καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς πρὸς αὐτὴν διεθνεῖς ὀργανισμοὺς ὑπὸ λίαν εὐνοϊκοὺς ὅρους. Σημειωθῆτω δὲ ὅτι ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Κίνα εἶναι αἱ μόναι χῶραι, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν σημερινὴν περίοδον δὲν ἔχουν προβῇ εἰς τοιαύτην ρύθμισιν τοῦ ἐξωτερι-

κοῦ των χρέους, ἐφ' ὅσον καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ Ρωσία ἤρχισε πρὸ μηνῶν διαπραγματεύσεις διὰ τὴν ρύθμισιν τῶν προπολεμικῶν χρεῶν τῶν Βαλτικῶν Χωρῶν Ἑσθονίας, Λεττονίας καὶ Λιθουανίας.

Ἐξ ἀνικανότητος ἐπομένως τῆς κυβερνήσεως καὶ οὐχὶ ἐξ ἀντικειμενικῶν λόγων, οἱ ὅποιοι προβάλλονται συνήθως, ὀφείλεται ἢ μὴ πραγματοποιήσῃς ἐπενδύσεων εἰς τὸ ἐπιβαλλόμενον ὕψος καὶ κατεύθυνσιν.

Ὁ μῦθος, ὅτι τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν ἐμποδίζει ἡ ἔλλειψις κεφαλαίων, κατέπεσεν ἀπὸ μακροῦ καὶ οὔτε καὶ αὐτὴ ἡ κυβέρνησις πλέον τὸν ἐπιναλεῖται, ὡς παράγοντα καθυστερήσεως τῆς ἀναπτύξεως.

9. Ἐτέρα βασικὴ ἀδυναμία τῆς ἀσκηθείσης οἰκονομικῆς πολιτικῆς εἶναι ἡ παντελῆς ἔλλειψις προσπάθειας ἀντιμετωπίσεως τοῦ παράγοντος κόστους, τὸν ὅποιον, ἐφ' ὅσον μάλιστα ἡ κυβέρνησις ἤνοιξε τὰς πύλας τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς εἰς τὸν διεθνή συναγωνισμόν ἔπρεπε νὰ προσέξῃ κατὰ τρόπον ὄλως ἰδιαιτέρον.

Ἡ ἐν προκειμένῳ προσπάθεια περιορίσθη εἰς τὴν μείωσιν τοῦ τίχου καὶ τὴν καθήλωσιν τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων. Ἐπὶ τῆς δευτέρας ἡ κυβέρνησις ἐπέδειξε πράγματι συνέπειαν καὶ ἀποφασιστικότητος, ὅσῃν εἰς ὀλίγας ἄλλας περιπτώσεις. Ὀλίγον ὁμως κατ' ὀλίγον ὑπεχρεώθη ν' ἀποδεχθῆ τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων πρὸς τὸν τιμάρθμον. Καίτοι δὲ αὕτη δὲν εἶναι ἀκόμη πλήρης ἀποτελεῖ ἤδη ἓνα παράγοντα ὁ ὁποῖος καθιστᾷ δυσμενεστέραν τὴν θέσιν τῆς ἄλλως μὴ ἐξυγιανθείσης ἑλληνικῆς παραγωγῆς ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ διεθνοῦς συναγωνισμοῦ. Συντελέσθη ἀντιθέτως σημαντικὴ καὶ μόνιμος ἐξυγιάνσις εἰς τὸν τομέα τοῦ τόκου, ἰδίως κατὰ τὴν τελευταίαν περίεδον.

Ἡ ἔλλειψις ἐν τούτοις ὀργάνου ἐνασχήσεως τῆς μακροπροθέσμου πίστεως ἡμπόδισεν εἰδικώτερον τὴν ἐξυγιάνσιν τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ὅσων τοὐλάχιστον διαθέτουν ἐξ ἀντικειμένου τὰ στοιχεῖα τῆς βιωσιμότητος. Αὗται δανειζόμεναι βραχυπροθέμως διὰ μικροπροθέσμους ἀνάγκας ὠδηγήθησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς κατάστασιν πραγματικῆς ἀδυναμίας, λόγῳ τῶν συνεχῶς αὐξανόμενων ἐπιβαρύνσεων ἐκ τόκων ὑπερμερίας κ.τ.λ. Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ καθεστῶτος τῶν παγωμένων πιστώσεων, ἐξ ἄλλου καὶ ἡ δῆθεν διὰ τὴν ἀποτροπὴν κοινωνικῶν προβλημάτων διατήρησις ἐν λειτουργίᾳ ἐπιχειρήσεων. αἱ ὅποιοι ἔπρεπε νὰ ἔχουν ἐκλείψει, ἡμπόδισε τὴν ὅλην βιομηχανίαν νὰ ἐξυγιανθῆ διὰ τῆς ἀποκοπῆς τῶν νεκρῶν κλάδων, ἐνῶ ἡ ἐσχάτως ἐφαρμοζομένη καγιαποίησις τῶν ὑποχρεώσεων των πρὸς τὰς Τραπεζάς, τὰς ἀπελευθερώνει ἀπὸ κάθε ἔλεγχον, ἵνα συνεχίσουν ἀνεμπόδιστοι καὶ εἰς τὸ μέλλον τὴν παλαιὰν τακτικὴν των.

Ἀνάλογος ὑπῆρξε καὶ ἡ ἀσκηθεῖσα πολιτικὴ εἰς τὴν γεωργίαν. Οὐδεμία σκέψις ἐπεκράτησεν διὰ τὴν περιστολὴν τοῦ κόστους, οἱ δὲ ἀγρόται ἀφέθησαν νὰ αὐξάνουν τὴν παραγωγὴν των ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συνθητικῶν καὶ τῶν ἐμ-

πνεύσεών των, ἀνευ τῆς ἐπιβαλλομένης χειραγωγήσεως αὐτῶν. πρὸς καλλιέργειας ἀναποκρινόμενας πρὸς τὴν ζήτησιν, ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν, ἀνευ ἐπιλογῆς τῶν καλυτέρων ποικιλιῶν, ἀνευ ὀργανώσεως τῆς συντηρήσεως καὶ διακινήσεως τῶν προϊόντων των.

Ἡ πολιτικὴ τῶν ἐπενδύσεων εἶναι βεβαίως εἰς τῶν σπουδαιότερων παραγόντων διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ἀναμορφώσεως τοῦ κόστους ἐν μιᾷ οἰκονομίᾳ. Ἄλλ' ὡς ἐφηρμόσθη αὕτη ἐλάχιστα συνέβαλεν εἰς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν. Οὕτω διὰ τὴν γεωργίαν ἀνευ συγχρόνων ἐγκαταστάσεων συσκευασίας, διαλογῆς, διατηρήσεως καὶ διακινήσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων, τὸ κόστος διαμορφοῦται εἰς ἐπίπεδα ἀνίκανα ν' ἀντιμετωπίσουν τὸν διεθνή συναγωνισμόν. Τοιαῦται ἐπενδύσεις, ἐν τούτοις δὲν συνετελέσθησαν. παρὰ εἰς μικροτάτην κλίμακα.

Ἡ ἴδρυσις τοῦ Διύλιστηρίου πετρελαίου, δὲν ἐξασφάλισεν εὐθηνὰ καύσιμα εἰς τὰς βιομηχανίας καὶ εἰς τὰς μεταφορὰς. Τὸ ρεῦμα τῆς ΔΕΗ. λόγω τοῦ τρόπου χρηματοδοτήσεως τῶν νέων ἔργων ἰδίως, στοιχίζει πολὺ καὶ ἀποκλείει τὴν δυνατότητα ἰδρύσεως ἠλεκτροβόρων βιομηχανιῶν. Ὡς γνωστόν δ' αὖ τὴν λειτουργίαν βιομηχανίας ἀλουμινίου ἀπαιτεῖται ρεῦμα πρὸς 0,10 δρχ. τὸ ΩΧΒ. Τοῦτο ὅμως στοιχίζει εἰς τὴν ΔΕΗ σήμερον 0,35 δρχ. Καὶ διὰ τὰς ὑφισταμένας ὅμως βιομηχανίας, τὸ τιμολόγιον τῆς ΔΕΗ εἶναι πολὺ ὑψηλόν, ἐν σχέσει μὲ ἄλλας χώρας.

Ἄλλὰ καὶ αἱ ἐπενδύσεις εἰς τὸν τομέα τῶν μεταφορῶν καὶ ἐπικοινωνιῶν κατὰ ἓνα μικρὸν μόνον ποσοστὸν δύνανται νὰ θεωρηθῶν ὅτι συμβάλλουν εἰς τὴν μείωσιν τοῦ κόστους μεταφορᾶς, καθ' ὅτι μέγα ποσοστὸν αὐτῶν ἀπεροφήθη ἀπὸ ἔργα διακοσμήσεως καὶ ἐπιδείξεως ἔναντι ἄλλων πολὺ οὐσιαστικωτέρων.

Αἱ ἐκ τῆς γραφειοκρατίας καὶ τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τέλος ἐπιβαρύνσεις τοῦ κόστους παραγωγῆς τῶν ἐπιχειρήσεων, ὅχι μόνον δὲν ἐμειώθησαν, ἀλλ' εἰς πλείστας περιπτώσεις τῷξήθησαν.

10. Τέλος ἡ περισσύτερον ἐκδηλος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ὑποτιμῆσεως ἀνεπάρκεια τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας διὰ τὴν ἀνάληψιν μιᾶς ἐντόνου προσπαθείας ἀναπτύξεως ἦτο κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν ἡ πληγμειλῆς ὀργάνωσις τῶν φορέων τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Τὸν παράγοντα ὅμως αὐτὸν παρεγνώρισεν, ἡ μᾶλλον ἐσάθη, ἀδύνατον νὰ θεραπεύσῃ κατὰ στοιχειωδῶς ἱκανοποιητικὸν τρόπον ἡ κυβέρνησις, καθ' ὅλην τὴν ἐπακολουθηθήσασαν περίοδον.

Βεβαίως τὸ πρόβλημα προσλαμβάνει τὴν ὑξύτεραν του μορφήν εἰς τὸν τομέα τῶν ἐπενδύσεων. Λόγω ἐλλείψεως καταλλήλων φορέων, περιωρίσθησαν, ὡς ἤδη ἐλέχθη, εἰς πολὺ κατώτερα ἐπίπεδα τῶν ἐπιτρεπομένων ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς καὶ ἐξωτερικὰς συνθήκας καὶ ἐστράφησαν πρὸς κατευθύνσεις οὐχὶ πάντοτε τὰς ἐνδεδειγμένας, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκονομίας μας. μὲ ἀποτέλεσμα τὴν κατασπατάλησιν πολυτίμων κεφαλαίων.

Εἰς τὸν βιομηχανικὸν τομέα μόνις πρό τινας ἰδρύθη ὁ ΟΒΑ, ἐνῶ ἡ ἀνάγκη ὑψίστατο ὑπὸ μακροῦ. Ὁργανὸν ἐνασχόσεως μακροπροθέμου βιομηχανικῆς πίστεως δὲν ὑπάρχει ἀκόμη ὡς ἤδη ἐλέχθη.

Ἄλλ' ἡ ἔλλειψις τῶν καταλλήλων φορέων ὑπῆρξεν ἐξ ἴσου ἔντονος καὶ ἐπιζημία εἰς τὰς συνεπείας τῆς ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον καὶ τὴν τοποθέτησιν ἰδίως τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἰς τὴν διεθνή ἀγοράν. Ἀντιληφθεῖσα τὸ κενὸν ἀπὸ τριετίας περίπου ἡ Κυβέρνησις συνεχῶς ἀναγγέλλει ὡς ἐπιχειρήσασθαι τὴν λήψιν μέτρων διὰ τὴν δημιουργίαν φορέων διὰ τὴν λησμονήσασθαι τὴν ἐπομένην, ἢ ὅπωςδήποτε νὰ τὴν ἀναβάλῃ πρὸς μεγαλύτεραν μελέτην.

Ἡ κρατικὴ μηχανή, τέλος παραμένει οὐσιαστικῶς ἀμετάβλητος ὅπως διεμορφώθη εἰς περιόδους κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀποστολὴ τοῦ Κράτους ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἦτο τελείως διάφορος, καὶ ὅπως διεστρεβλώθη ἀπὸ τὴν Κατοχήν. Χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ παράδειγμα τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἐπανειλημμένως ἐξηγγέλθη ὡς ἐπιχειρήσασθαι ἀναμόρφωσις εἰς ἐπιτελικὸν ὄργανισμὸν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ τὸ ὅποιον παραμένει ὡς εἶχε κατὰ τὸ 1953.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ θέματος δὲν χρειάζεται νὰ ἐπεκταθῶμεν περισσότερον.

11. Αὐτὴ εἰς τὰς γενικὰς τῆς γραμμὰς ὑπῆρξεν ἡ ἀσκηθεῖσα μετὰ τὴν ὑποτίμησιν καὶ δὴ μετὰ τὸ 1955 οἰκονομικὴ πολιτικὴ, ἥτις ὠδήγησεν εἰς τὴν κατάστασιν τὴν ὁποίαν περιεγράψαμεν εἰς τὸ Μῆρος II τῆς παρούσης ἐρεύνης.

ΜΕΡΟΣ IV. — ΤΟ ΟΡΙΣΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Ἡ ἀπὸ τοῦ 1958 εἰσόδος τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας εἰς φάσιν ὑφέσεως, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν πανταχόθεν σχεδὸν ἀσκηθεῖσαν κριτικὴν τῆς πολιτικῆς τῆς κυβερνήσεως, ὡς ὅλως ἐμπειρικῆς καὶ ἀσυντονίστου, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐν σπουδῇ ἐξαγγελίαν, τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1959, ἐνδὸς «Προσωρινοῦ πενταετοῦς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως» διὰ τὴν περίδον 1959-63. Μὴ ἔχουσα ὅμως ψευδαισθήσεις περὶ τῆς ποιότητος τοῦ προγράμματος ἐκείνου, τὸ ἐχαρακτήρισεν ἡ ἴδια ἡ Κυβέρνησις «ὡς ἀπλοῦν γνώμονα ἐπιδιωκτέων σκοπῶν καὶ μέσων» καὶ ὑπέσχετο τὴν ὀριστικοποίησίν του ἐντὸς τοῦ ἰδίου ἔτους.

Σημειωθήτω ὅτι ἀνάλογα προγράμματα εἶχον καταρτισθῆ ἐπανειλημμένως ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως, ἡ ἴδια δὲ ἡ Κυβέρνησις τῆς ΕΡΕ εἶχε καταρτίσει δύο τοιαῦτα τὸ 1956 καὶ τὸ 1958, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποίησεν ἰδίως διὰ τὴν ὑποστήριξιν τῶν αἰτήσεών τῆς περὶ αὐξήσεως τῆς ζήτησης βοήθειας. Λόγω τῶν προγραμμάτων ἀκριβῶς τούτων προέβλεπε πάντοτε τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς ἀνεκαθεν ἠσκαίετο ἐπὶ τῇ βάσει συγκεκριμένου προγράμματος.

ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς τὸ προσωρινὸν πενταετὲς πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον διεφημίσθη ὡς σταθμὸς εἰς τὴν οἰκονομικὴν μας ζωὴν, οὐδεμίαν ἄλλην σημασίαν εἶχε παρ' ὅτι ἀπετέλει ἐπίσημον ὁμολογίαν τῆς κυβερνήσεως, ὅτι οἱ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἰσχυρισμοὶ τῆς περὶ προγραμματισμένης πολιτικῆς ἦσαν ἀνακριβεῖς, ὡς καὶ διαβεβαίωσιν ὅτι εἰς τὸ μέλλον θὰ κατέβαλλε σοβαρὰν προσπάθειαν νὰ θεραπεύσῃ τὸ κακόν. Δὲν χρειάζεται ἐπομένως ν' ἀσχοληθῶμεν περισσότερο με αὐτὸ ἐνταῦθα.

Ἐν ἔτος ἀκριβῶς ἀργότερον, τὴν 9ην Ἀπριλίου 1960, ἐξηγγέλθη «τὸ ὀριστικὸν πενταετὲς πρόγραμμα», καθαρτισθὲν καὶ τοῦτο οὐχὶ ὑπὸ εἰδικῶν ὀργάνου προγραμματισμοῦ, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων ἐπεβάλλετο καὶ ὑπεδεικνύετο παρὰ πάντων, ἀλλ' ὑπὸ τῆς αὐτῆς μικρᾶς ὁμάδος ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν Ἰταλῶν εἰδικῶν με ἐπιτεφאלῆς τὸν Καθηγητὴν Π. Σαρατσένο.

Τὸ πρόγραμμα τοῦτο κατὰ τὴν παγίαν τακτικὴν τῆς κυβερνήσεως δὲν ἀνεκoinώθη εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν διὰ τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, ἀλλὰ διὰ τοῦ τύπου καὶ τοῦ ραδιοφώνου. Ἡ μοναδικὴ εὐκαιρία δέ, ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν νὰ ἀσχοληθῇ κατὰ τινα τρόπον με τὸ ἐπιτελικὸν σχέδιον, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Κυβέρνησις σκέπτεται ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸ πρόβλημα τοῦ οἰκονομικοῦ μέλλοντος τῆς Χώρας, δὲν ἐδόθη παρ' αὐτῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς συζητήσεως σχετικῆς ἐπερωτήσεως τοῦ γράφοντος τὴν 29ην Ἀπριλίου 1960¹.

2. Τὸ ὀριστικὸν πενταετὲς ἐν συγκρίσει με τὸ προσωρινὸν καὶ τὰ προηγηθέντα παρουσιάζει σημαντικὴν πρόοδον ἀπὸ ἀπόψεως κομψότητος διατυπώσεως καὶ ἐσωτερικῆς συνεπείας. Εἶναι δὲ πολὺ ἀρτιώτερον τῶν προηγηθέντων ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως, τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὴν βάσιν του. Ἐχει τὸ προσὸν ὅτι ἐμφανίζει κατὰ ἓνα ἀρκετὰ σαφῆ τρόπον τὴν μορφήν τῆς ἀναδιαρθρώσεως, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ὑποστῇ ἡ Ἑλληνικὴ οἰκονομία ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς. Εἶναι ἐπίσης πολὺ ρεαλιστικώτερον, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀντιλήψεις περὶ τοῦ ρόλου τῆς δημοσίας καὶ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας ἀντιστοίχως κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς ἀναπτύξεως. Ἐγκαταλείπονται πράγματι εἰς αὐτὸ αἱ πομπώδεις «ὁμολογίαι πίστεως» εἰς τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν, αἱ ὁποῖαι ἐχαρακτήριζον τὸ προσωρινὸν καὶ αἱ ἐκτιθέμεναι ἀπόψεις εἶναι πολὺ πλέον συγκρατημέναι καὶ ρεαλιστικά.

Ἄτυχῶς ὅμως εἰς αὐτὰ καὶ μόνον περιορίζονται τὰ προσόντα του, διότι πέραν αὐτῶν ἔχομεν τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἰδίων ἀδυναμιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐχαρακτήριζον τὰ προηγηθέντα αὐτοῦ.

3. Παρὰ τὴν ἐπίφασιν ὀργανικῆς ἐνότητος, τὸ πενταετὲς πρόγραμμα ἀποτελεῖται οὐσιαστικῶς ἀπὸ δύο ἐντελῶς χωριστὰ τμήματα. Τὸ πρῶτον τούτων ἀπαρτίζεται ἀπὸ τὸ Μέρος I τὸ ἐπιγραφόμενον «Αἱ Προοπτικαὶ ἀνα-

1. Ἡ παρούσα πραγματεία ἀποτελεῖ ἀνάπτυξιν τῆς ὡς ἄνω ἐπερωτήσεως.

πτώξεως τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας κατὰ τὴν προσεχῆ 10ετίαν» καὶ τὸ Κεφάλαιον 8ον τοῦ Μέρους II «Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ προγράμματος κατὰ τὴν προσεχῆ πενταετίαν». Τὸ τμήμα τοῦτο εἶναι προφανῶς ἡ εἰσφορά τῶν Ἱταλῶν προγραμματιστῶν.

Τὸ δεύτερον τμήμα ἀντιθέτως, προῖον προφανῶς κατὰ κύριον λόγον τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, ἀπαρτίζεται ἀπὸ τὸ Μέρος II τοῦ προγράμματος : «Ἡ ἀνάπτυξις τῶν τομέων τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας κατὰ τὴν προσεχῆ δετίαν» καὶ ἀπὸ τὸ Μέρος III «Ἡ πολιτικὴ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως».

3. Ἄς ἐξετάσωμεν τὰ δύο τμήματα χωριστά, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ πρῶτον.

Τοῦτο ἐξαντλεῖται εἰς τὴν ἐξῆς μαθηματικὴν ἀσκησιν. Καθοριζομένης ὡς βασικῆς ἐπιδιώξεως κατὰ τὴν προσεχῆ πενταετίαν καὶ δεκαετίαν ἐπιτεύξεως ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ 6 ο/ο ἐτησίως, ἐπιχειρεῖται νὰ προσδιορισθῇ ἡ ἐπιβαλλομένη διὰ τὴν πραγματοποίησιν ταύτης μεταβολὴ τῶν λοιπῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν. Τοῦτο δὲ καὶ γίνεται ἐν λεπτομερείᾳ.

Οὕτω καθορίζεται πράγματι πῶς πρέπει νὰ εἶναι ὁ ρυθμὸς τῆς αὐξήσεως τῆς καταναλώσεως, διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἱκανοποιητικὸν ὕψος ἐσωτερικῶν ἀποταμιύσεων καὶ ποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ συμβολὴ τοῦ ἐξωτερικοῦ κεφαλαίου διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ ἐπιβαλλόμενον ὕψος ἐπενδύσεων. Καθορίζεται ἐπίσης ποίας μεταβολᾶς ἀπὸ ἀπόψεως συνθέσεως καὶ μεγέθους πρέπει νὰ ὑποστῇ ἡ ἑλληνικὴ παραγωγὴ. Καθορίζεται ὡσαύτως ποιαὶ μεταβολαὶ ἀπὸ ἀπόψεως συνθέσεως καὶ ὕψους πρέπει νὰ ἐπέλθουν εἰς τὰς ἐξωτερικὰς συναλλαγὰς, διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ τὸ ἀπαιτούμενον διὰ τὰς ἐπενδύσεις μεγέθους ἐξωτερικῆς ἐνισχύσεως. Καθορίζεται ἐπίσης πόση πρέπει νὰ εἶναι ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγικότητος κατὰ παραγωγικοὺς κλάδους καὶ ποία ἡ αὐξήσις τῆς ἀπασχολήσεως διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ ἐπιδιωκόμενον ὕψος ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Ἡ ἐργασία αὕτη παρουσιάζει ἐξωτερικῶς μίαν κομψότητα, ἡ ὁποία πείθει ὅτι εἶναι προῖον σοβαρᾶς μαθηματικῆς ἐπεξεργασίας τῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Ἱταλῶν μελετητῶν. Ἐπειδὴ ὁμως οὐδὲν ἀναφέρεται περὶ τῆς ἀκολουθηθείσης μεθοδολογίας, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τίχη ἀντικειμενικῆς κριτικῆς ἐνταῦθα. Ἐκδηλον ὁμως μειονέκτημα τῆς ὅλης ἐπεξεργασίας εἶναι ὅτι δὲν περιλαμβάνει καὶ καθορισμὸν τῶν μεταβολῶν, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ γίνον κατ' ἔτος εἰς τοὺς καθ' ἕκαστον τομεῖς τῆς οἰκονομίας. Τὸ θέμα ἐπομένως τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν σχετικῶν προτεραιοτήτων παραβλέπεται, πρᾶγμα πού ἀποτελεῖ σοβαρωτάτην ἀτέλειαν, περιορίζουσαν τὰ μέγιστα τὴν πρακτικὴν χρησιμότητα τῆς ὅλης ἐργασίας.

Δὲν ἔχει ἐπομένως μεγαλυτέραν ἀξίαν διὰ τὸν ἀναγνώστην, εἰμὴ ὅτι παρέχει μίαν εἰκόνα τῶν διαρθρωτικῶν καὶ ποσοτικῶν μεταβολῶν, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ὑποστῇ ἡ ἑλλην. οἰκονομία διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἐπιδιωκόμενη αὐξη-

σις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς τὸ τέρμα τῶν δύο αὐτῶν χρονικῶν περιόδων. Βεβαίως ἡ αὐξησις αὐτῆ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῆ καὶ δι' ἄλλης μορφῆς μεταβολῶν τῆς οἰκονομίας. Δὲν ἀναφέρεται ἐν τούτοις διατι ἡ προβλλομένη λύσις εἶναι ἡ μόνη, ἢ ἔστω ἡ καλλιτέρα.

4. Τὸ δευτέρον τμήμα προσπαθεῖ νὰ καθορίσῃ τὰς συγκεκριμένας ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι θὰ μεταβάλουν τὴν θεωρητικὴν εἰκόνα τοῦ πρώτου τμήματος εἰς πραγματικότητα κατὰ τὴν πρώτην πενταετίαν. Ἀνόλογος ἐπεξεργασία διὰ τὴν ὅλην δεκαετίαν δὲν γίνεται.

Ἡ ἔννοια τοῦ «προγράμματος» ὡς ἐπιτελικοῦ σχεδίου ἐνεργείας περιλαμβάνει βεβαίως ὄχι μόνον καθορισμὸν συγκεκριμένων ἐπιδιώξεων, ἀλλὰ καὶ συγκεκριμένης πολιτικῆς, βασικὸν χαρακτηριστικὸν τῆς ὁποίας εἶναι ἡ χρονικὴ κλιμάκωσις τῶν ἐπὶ μέρους τμημάτων τῆς, ὡς καὶ προσδιορισμὸν τοῦ καταλλήλου ὀργανωτικοῦ μηχανισμοῦ διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἀσκηθῆ ἡ πολιτικὴ αὐτή.

Εἰς τὸ πρῶτον τμήμα καθωρίσθησαν, ὡς ἤδη ἀνεφέρθη, αἱ βασικαὶ ἐπιδιώξεις. Εἰς τὸ δευτέρον ὁμοῦς τμήμα, δὲν γίνεται ἐπαρκὴς καθορισμὸς τῆς πολιτικῆς καὶ τοῦ μηχανισμοῦ ἀσκήσεώς τῆς.

Ἀλλὰ δ' ἂν νὰ γίνωμεν σαφέστεροι : καὶ πρῶτον ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς πολιτικῆς. Δὲν ἀρκεῖ βεβαίως νὰ λέγωμεν ὅτι διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ γενικοῦ ἀποτελέσματος χρειάζονται ἐπενδύσεις ὀρισμένου ὕψους κατὰ παραγωγικοὺς τομεῖς. Χρειάζεται νὰ καθορισθῆ σαφῶς καὶ τὸ ποσοστὸν πὺ θὰ διατεθῆ κατ' ἔτος εἰς ἕκαστον τομέα. Διότι ἐὰν υποθέσωμεν ὅτι διὰ τῆς ἄλφα ἐπενδύσεως ἀναμένωμεν τὸ βῆτα ἀποτέλεσμα ἐπὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοῦγιου, δὲν εἶναι δυνατόν τὸ ἀποτέλεσμα νὰ ἐπέλθῃ, ἐὰν ἡ ἐπένδυσις γίνῃ π.χ. τὸ ἴσον ἔτος καὶ ὄχι τὸ ἴσον ἔτος τοῦ προγράμματος. Καθυστέρησις μίαις ἐπενδύσεως εἰς τὸν ἕνα τομέα ζημιώνει τ' ἀποτελέσματα τῶν ἐπενδύσεων ὄχι μόνον εἰς αὐτὸν ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τομεῖς. Τὸ στοιχεῖον τοῦ χρονικοῦ προσδιορισμοῦ ἐλλείπει παντελῶς ἀπὸ τὸ τμήμα αὐτὸ τοῦ προγράμματος, τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νὰ εἶναι τὸ θεμέλιον.

Πέραν αὐτοῦ δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀναγράφεται ἕνα συνολικὸν κινδύλιον διὰ τὰς ἐπενδύσεις, πὺ χρειάζονται κατὰ τομέα. Εἶναι ἀπαραίτητος καὶ ἡ ἀνάλυσις του. Διὰ τὰ ἔργα ὅμως τὰ ὁποῖα θὰ συντελεστοῦν διὰ τοῦ καθοριζομένου ὕψους ἐπενδύσεων δὲν ὑπάρχει ἱκανοποιητικὸς προσδιορισμὸς τῆς πραγματικῆς τῶν ἀξίας. Εἰς τὸν βιομηχανικὸν τομέα, ἐ.π., καθορίζεται ὅτι πρέπει νὰ γίνωιν ἐπενδύσεις τὸ 1964 5 δισεκ. δρχ. Δι' οὐδεμίαν ὅμως σχεδὸν τῶν προτεινομένων βιομηχανιῶν καθορίζεται βάσει ἠλεγμένων στοιχείων πόσον θὰ στοιχίσῃ ἡ ἰδρυσις των. Οὕτως ὅμως τὸ σύνολον μένει ἀθεμελιώτων.

Τὸ μέγεθος τοῦ δυνατοῦ ἐν προκειμένῳ σφάλματος ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν πείραν τοῦ παρελθόντος. Οὕτω τὰ φράγματα τοῦ Ἀξιοῦ, Ἀλιάρχμνος καὶ Ἀχελώου προϋπελογίσθησαν εἰς 90 ἐκ. δρχ. ἀπερρόφησαν δὲ 300 ἐκ. δρχ.

χωρίς άκόμη, νά συμπληρωθούν. Το ύδρoηλεκτρικόν έργον του Μέγδοβα, προϋπελογίσθη τό 1955 είς 19 έκ. δoλλ., έστοίχισε δέ 30 έκατ. δoλλ. Το Διωλιστήριον πετρελαίου προϋπελογίσθη είς 11 έκατ. δoλλ. περίπου και έστοίχισε 22 έκ. δoλλ.

'Αλλ' όταν έν έργον είναι δυνατόν ν' άπορροφήση τόσον μεγαλυτέρας έπενδύσεις τών προϋπολογισθεισών, άπομένουν βεβαίως πολύ όλιγώτερα κεφάλαια διά τά υπόλοιπα, μέ τελικόν άποτέλεσμα τήν ματαίωσιν έπιτεύξεως τών βασικών επιδιώξεων του προγράμματος.

'Αλλ' ή έννοια τής πολιτικής διά τήν πραγμάτωσιν ενός προγράμματος δέν έξαντλείται βεβαίως είς τόν ύπολογισμόν μόνον τών έπενδύσεων. Περιλαμβάνει τήν διατύπωσιν συγκεκριμένης σειράς μέτρων ικανών νά κινητοποιήσουν τούς διαθέσιμους πόρους πρός έπίτευξιν τών καθορισθεισών επιδιώξεων. 'Από τής άπόψεως όμως αύτής τό πρόγραμμα είναι έντελώς νεφελώδες, περιοριζόμενον νά επαναλαμβάνη μονοτόνως ότι θά συνεχισθῆ ή «άκολουθουμένη πολιτική» ή «θά ληρθούν όλα τά ένδεικνυόμενα μέτρα».

5. 'Αλλά δέν χρειάζεται νά έπιμείνωμεν περισσότερον επί τής τοιαύτης έλλείψεως όσον άφορᾷ τόν καθορισμόν τής έπιβαλλομένης πολιτικής, διότι τό πρᾶγμα είναι έκδηλον. Θά πρέπει όμως νά ύπογραμμίσωμεν τό γεγονός ότι τό αύτό ίσχύει και διά τό ζήτημα τής οργανωτικής άδυναμίας τής ελληνικής οίκονομίας. Πράγματι ούδέν συγκεκριμένον αναφέρεται περί τών επιβαλλομένων μεταβολών είς τόν ύφιστάμενον μηχανισμόν, ώστε νά καταστή ικανός νά άντεπεξέλθῃ είς τήν άποστολήν του. "Όταν δέν ύπάρχουν όμως τά κατάλληλα όργανα, πώς είναι δυνατόν νά πιστεύσῃ κανείς ότι ή διαγραφόμενη πολιτική θά εφαρμοσθῆ έπακριβώς; 'Ας έλθωμεν και πάλιν είς τό θέμα τών έπενδύσεων. Το 1959 ή βιομηχανία άπερρόφησεν 1930 έκατ. δρχ. Διά τό 1964 προγραμματίζεται ότι θά άπορροφήσῃ 5 δισεκ. δρχ. 'Ετησία έπομένης αύξης με ρυθμόν 21 ο/ο. Και έρωτᾶται: μέ ποίους φορείς θά γίνῃ ή επανάστασις αύτή; 'Η μόνη μεταβολή ή όποία έπῆλθε μέχρι σήμεραν είς τόν τομέα τών φορέων είναι ή ίδρυσις του Ο.Β.Α. Πιστεύεται ότι ό 'Οργανισμός αύτός και μόνον είναι δυνατόν νά έπιφέρῃ μίαν τόσον ριζικήν μεταβολήν; 'Ασφαλώς όχι. 'Αλλ' ύπό τὰς συνθήκας αύτάς πώς είναι δυνατόν ν' άνυμείνωμεν τήν έπίτευξιν του προγράμματος είς τόν τομέα αυτόν;

Τό βέβαιον είναι ότι, ως απέδειξεν ή πείρα του παρελθόντος, λόγω άνυπαρξίας καταλλήλου μηχανισμού τά διαθέσιμα κεφάλαια θά έξακολουθήσουν νά άπορροφῶνται αναλόγως τής δυναμικότητας τών ἤδη ύφισταμένων φορέων, μέ άποτέλεσμα τήν πλήρη διαστροφήν τής καθοριζομένης ύπό του προγράμματος κατανομής των. Καθορίζεται έπίσης είς τό πρόγραμμα ότι διά τὰς κλασσικάς εξαγωγάς μας πρέπει νά έπιτευχθῆ έτήσιος ρυθμός αύξήσεως 9 ο/ο περίπου. Αύται, ως γνωστόν, κατά τό τελευταίον έτος παρουσίασαν κάμψιν,

ἢ ὅποια κατὰ ἓν ποσοστὸν ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν καταλλήλων φορέων ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου. Μὴ καθοριζομένων τῶν νέων τοιούτων, ποῦτος θὰ ἐπιφέρῃ τὴν ριζικὴν αὐτὴν μεταβολὴν εἰς τὸν ρυθμὸν τῶν ἐξαγωγῶν μας;

6. Πρὶν τελειώσωμεν τὴν κριτικὴν τοῦ τμήματος αὐτοῦ τοῦ προγράμματος, θὰ πρέπει νὰ παραθέσωμεν καὶ τινες εἰδικωτέρας παρατηρήσεις ὅσον ἀφορᾷ τὸν τομέα τῆς βιομηχανίας, ἐρ' ὅσον μάλιστα ἡ ἀνάπτυξις αὐτοῦ χαρακτηρίζεται ὡς βᾶσις τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῆς οἰκονομίας μας.

Αἱ εἰς τὸ πρόγραμμα ἀναφερόμεναι βασικαὶ βιομηχαναὶ ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι αἱ αὐταί, μὲ τὰς περιληφθεῖσας εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς ΟΥΝΡΑ τοῦ 1947, μὲ τινες μάλιστα παραλείψεις, ὡς ἡ βιομηχανία μηχανοεργείων. Ἐξ αὐτῶν αἱ βιομηχαναὶ ἀλουμινίου καὶ σίδου ἀναγράφονται μονίμως εἰς τὰ ἀπὸ τοῦ 1953 προγράμματα τῶν ἑλληνικῶν κυβερνήσεων. Αἱ τῶν ὑπερφωσφορικῶν τοῦ ἀμιάντου, τῆς κυταρίνης καὶ τῆς κατεργασίας ζύλου περιελήφθησαν εἰς τὸ προσωρινὸν πρόγραμμα τοῦ 1959. Βιομηχαναὶ μὴ περιληφθεῖσαι εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ 1953 καὶ τὰ ἐπακολούθησαντα αὐτὸ εἶναι ἡ τοῦ σιδήρου καὶ χάλυβος, ἡ τοῦ ψευδαργύρου καὶ τῶν πυριμάχων ὑλῶν.

Δι' ὅλας σχεδὸν τὰς οὕτω προγραμματιζομένας βιομηχανίας δὲν ὑπάρχουν ἀκόμη ὀριστικαὶ μελέται. Διὰ τὰς πλείστας ὅμως ἐξ αὐτῶν ἐδόθη πρὸ μηνῶν ἐντολὴ καταρτίσεως τῶν εἰς γερμανικοὺς οἴκους. Εὐρισκόμεθα ἐπομένως πολὺ μακρὰν ἀκόμη τοῦ σημείου ἐνάρξεως τῆς ἰδρύσεώς των καὶ εἶναι λίαν ἀμφίβηλον ὅτι θὰ συμπληρωθῇ αὕτη ἐντὸς τῆς πενταετίας.

Ἐπιβάλλεται νὰ τονισθῇ ὅτι αἱ μέχρι σήμερον ἰδρυθεῖσαι βιομηχαναὶ εἶναι ἡ ἀποτυχοῦσα καὶ μὴ λειτουργοῦσα τοῦ νικελίου τῆς Λαρύντης, καὶ τοῦ Διυλιστηρίου πετρελαίων, αἱ ὅποια περιελήφθησαν εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ 1953 ὡς καὶ τῶν Ναυπηγείων Σκαρμαγκᾶ, ἡ ὅποια ἐπρογραμματίσθη τὸ πρῶτον τὸ 1956. Μόλις ἐφέτος, μετὰ πάροdon ἐπτά δηλ. ἐτῶν, ἀρχίζει ἡ ἰδρύσις τῆς βιομηχανίας ἀζώτου καὶ πιθανώτατα καὶ τῆς σακχάρου. Αὕτη εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς συντελεσθείσης προόδου ἀπὸ ἀπόψεως βασικῶν βιομηχανιῶν.

Ποῖται θὰ εἶναι αἱ ἄλλαι μὴ βασικαὶ βιομηχαναὶ. αἱ ὅποια θὰ δώσουν περιεχόμενον εἰς τὴν ἐκβιομηχάνισιν καὶ αἱ ποῖται προσρίζονται διὰ τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ πρόγραμμα. ἐκτὸς τῶν σχετικῶν μὲ τὴν ἐπεξεργασίαν γεωργικῶν προϊόντων.

Εἶναι ὅμως δυνατόν ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς νὰ ὁμιλήσῃ τις πρὸς τὸ πρόγραμμα βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος:

7. Αἱ ὑπογραμμισθεῖσαι ἀνωτέρω ἀτέλεια καὶ ἀσυνέπεια καθορίζουν τὴν ἐσωτερικὴν ἀξίαν τοῦ προγράμματος. Ἄλλ' ἐν πρόγραμμα δὲν θὰ κριθῇ μόνον ἀπὸ ἀπόψεως τῆς τεχνικῆς του ἀρτιότητος καὶ τῆς ἐσωτερικῆς του συνεπείας. Θὰ κριθῇ κυρίως ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ κατὰ πόσον ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς συγκεκριμένης οἰκονομίας εἰς τὴν ὅποιαν ἀναφέρεται καὶ τῆς

όποιας άποσκοπεΐ την άνάπτυξιν κατά τόν συγκεκριμένον χρόνον τῆς έφαρμογῆς του.

Ἡ έλληνικὴ οἰκονομία ὡς ἤδη διεπιστώθη εὐρίσκεται ἀπὸ τοῦ 1958 ἐν ὑφέσει, βασικὴν ἐκδήλωσιν τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ ἡ μείωσις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος ἀπὸ 8,3 ο/ο κατὰ τὴν περίδον 1953-57 εἰς 3 ο/ο περίπου κατὰ τὴν περίδον 1958-59. Τὸ πρόγραμμα καθορίζει ρυθμὸν αὐξήσεως τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος 6 ο/ο. Δὲν περιγράφει ὁμως πῶς θ' ἀνατραπῆ ἡ πτωτικὴ αὕτη τάσις καὶ θὰ γίνῃ τὸ πῆδημα εἰς τὸ ὕψος τοῦ 6 ο/ο.

Ἐὰν ὁ ρυθμὸς τῆς αὐξήσεως τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος δὲν ἐκάμπτετο τόσον ἐντόνως, ὡς συνέβη κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ προβολὴ εἰς τὸ μέλλον τοῦ παρατηρηθέντος τοιοῦτου κατὰ προηγηθεῖσαν περίδον. Ἄλλ' ἤδη διὰ τῆς σημεῖωθείσης κάμψεως διαπιστοῦται ὅτι μὲ τὴν σημερινὴν διάρθρωσιν τῆς οἰκονομίας δὲν εἶναι δυνατὴ περαιτέρω ἀνάπτυξις αὐτῆς, ὡς ἡ πραγματοποιηθεῖσα κατὰ τὸ παρελθόν. Ὡς ἐκ τούτου τὸ πρόγραμμα ἔπρεπε νὰ διχτυπωθῆ κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε νὰ ρίπτῃ ὅλον τὸ βάρος του, ἀρχικῶς τοῦλάχιστον, εἰς τοὺς παράγοντας, οἱ ὁποῖοι προεκάλεσαν τὴν ὑφесιν.

Καὶ ἀπεδείχθη, ἐπαρκῶς νομιζομεν ἀνωτέρω ὅτι αὕτη ἤρχισεν ἀπὸ τὸν γεωργικὸν τομέα, λόγῳ ἀνελαστικότητος τῶν κλασσικῶν γεωργικῶν ἐξαγωγῶν καὶ ἐνισχύθη ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξίαν βιομηχανικῶν τοιοῦτων. Ὁ πρῶτος ἐπομένως ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς περαιτέρω προόδου εἶναι ἡ ἐπαναστατικὴ μεταβολὴ εἰς τὰς συνθήκας προσφορᾶς καὶ τοποθετήσεως τῶν προϊόντων μας εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ ἑλληνικὴ παραγωγή πρέπει νὰ γίνῃ οὐσιωδῶς ἐξαγωγικὴ, διότι εἶναι ἀδύνατον ν' αὐξάνεται συνεχῶς καὶ ν' ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὴν ἐγχώριον ἀγοράν. Τὸ πρόγραμμα ἐπομένως ἀντὶ νὰ ἐπιδιώκῃ ὡς ἐπανειλημμένως τονίζει «ἰσόρροπον» ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας, θὰ ἔπρεπε νὰ προσδίδῃ ἀπόλυτον προτεραιότητα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐξαγωγῶν. Καὶ ἐν προκειμένῳ τὸ πρόβλημα συνοψίζεται εἰς τὴν μείωσιν τοῦ κόστους, τὴν δημιουργίαν προϊόντων ζητουμένων ἀπὸ τὴν διεθνῆ ἀγοράν ὡς καὶ τὴν σύστασιν τῶν καταλλήλων φορέων διὰ τὴν τοποθέτησίν των εἰς αὐτήν. Ἐπὶ τῆς τριπλῆς αὐτῆς βάσεως θὰ ἔπρεπε ἐπομένως νὰ γίνῃ ἡ κατανομὴ τῶν ἐπενδύσεων εἰς ἓν ρεαλιστικὸν πρόγραμμα.

Ἄλλ' ὅταν ἡ οἰκονομία ὑπερβῆ τὰς δυσκολίας αἱ ὁποῖαι ἀπέβησαν βρόχος εἰς τὸν λαϊκὸν της, τότε ἀσφαλῶς θὰ δυναθῆ ν' ἀναπτυχθῆ μὲ ρυθμὸν πολὺ ταχύτερον τοῦ καθοριζομένου εἰς τὸ πρόγραμμα, ἐνῶ ὡς ἔχει τοῦτο τὸ ἀντίθετον εἶναι σχεδὸν βέβαιον ὅτι θὰ συμβῆ.

8. Βασικὴν ἀδυναμίαν τοῦ προγράμματος ἀπὸ γενικωτέρας ἀπόψεως ἀποτελεῖ καὶ ἡ ὅλως δευτερεύουσα σημασίαι τὴν ὁποίαν ἀποδίδει εἰς τὴν ἔρευναν.

Διὰ μίαν χώραν ὁμως, ἡ ὁποία θέλει ν' ἀναπτυχθῆ, ἡ ἔρευνα ἀποτελεῖ τὸν πλέον ἀποδοτικὸν τομέα ἐπενδύσεων. Ἄς μὴ λησμονῆται ὅτι ὁ γεωγραφικὸς χώρος ποῦ λέγεται Ἑλλάς παραμένει καὶ σήμερον ὁ μέγας ἄγνωστος ἀπὸ ἀπόψεως τῆς φυσικῆς του προικίσεως καὶ εἶναι καιρὸς ν' ἀσχοληθῶμεν σοβαρῶς μὲ τὴν διερεῦνησίν του.

Ἡ Κυβέρνησις ὁμως θεωρεῖ τοῦτο περιττὴν πολυτέλειαν, διότι προφανῶς πιστεύει ὅτι ἡ φυσικὴ πτωχεὶα τῆς χώρας εἶναι γεγονός δεδωμένον. Ἀπόδειξιν τῆς ἀντιλήψεως αὐτῆς ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἀκόλουθος περιχοπὴ, τὴν ὁποίαν περιέλαβεν εἰς τὸν βασιλικὸν λόγον τῆς 9ης Ἰουνίου 1958 ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς παρούσης Βουλῆς: «Μόνον βαθμιαίως θὰ ἴδωμεν αὐξανόμενον τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα τῆς χώρας... τὴν ὁποίαν ἡ φύσις δὲν ἐπροίκισεν μὲ ἀφθονον φυσικὸν πλοῦτον».

Ἐπὶ τὰς συνθήκας αὐτάς δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸν ὅτι τὸ πρόγραμμα ἀποδίδει περιωρισμένην ὅλως σημασίαν εἰς τὴν ἔρευναν. Πράγματι ἡ μόνη σημαντικὴ πρόβλεψις τὴν ὁποίαν περιλαμβάνει ἀφορᾷ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ «Ἰνστιτούτου Γεωλογίας καὶ Ἐρευνῶν τοῦ Ἑπεδάφους», χωρὶς ὁμως καὶ αὕτη νὰ καθορίζεται ἐπαρκῶς ὅσον ἀφορᾷ τὴν μεταβολὴν αὐτοῦ εἰς ὄργανον ἰκανὸν νὰ προβαῖν καὶ εἰς ἐρεῦνας δι' ὑδρογονάνθρακας, διὰ τὰς ὁποίας ἡ Κυβέρνησις φαίνεται ἀποβλέπουσα κυρίως εἰς ξένας ἐταιρείας.

Ἡ ἀναλογία τῶν διατεθειμένων δαπανῶν διὰ τὴν γεωργικὴν ἔρευναν εἰς χώρας προηγμένας καὶ τὴν ἰδικὴν μας δίδει τὸ μέτρον τῆς σημασίας, ἡ ὁποία ἀποδίδεται ἀντιστοίχως ἐπὶ τοῦ θέματος.

Δαπάναι διὰ τὴν Γεωργικὴν Ἐρευναν

(Εἰς ποσοστὸν ἐπὶ τοῦ ἀκαθαρίστου γεωργικοῦ εἰσοδήματος)

Ὀλλανδία	8	ο/οο
Μ. Βρεττανία	6,6	ο/οο
Γαλλία	1	ο/οο
Καναδάς	10,64	ο/οο
Ἑλλάς	0,2	ο/οο

[Ἐκθεσις Ο.Ε.Ο.Σ. 1957]

Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης σημασίας τὴν ὁποίαν ἀπεδίδομεν εἰς τὴν γεωργικὴν ἔρευναν εἶναι ὅτι δὲν γνωρίζομεν ἀκόμη τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους. Ἀπόδειξις τοῦτου ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀκόμη ἐδαφολογικὸς χάρτης τῆς Ἑλλάδος! Καὶ ὁμως ἄνευ τῆς γνώσεως αὐτῆς προγραμματίζομεν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας μας! Ἐπὶ τὰς συνθήκας αὐτάς δὲν εἶναι σοβαρὸν καὶ νὰ ἰσχυρίζομεθα ὅτι ἀσχοῦμεν λιπαντικὴν πολιτικὴν. Ἀπλῶς ἐπιφορτίζομεν τὸν γεωργὸν μὲ μεγαλύτερα ἐξ.δχ διὰ νὰ ἔχη ἴσως καὶ ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα ἀπὸ τὴν λίπανσιν τῶν ἀγρῶν του, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν ἐξωθεῖομεν. Ἐν τῷ μετοξὺ προγραμματίζομεν καὶ τὴν δημιουργίαν βιομηχανιῶν λιπασμάτων! Τὸ θέμα τῆς διαμορφώσεως τῶν κα-

ταλλήλων ποικιλιών φυτών και ζώων συμφώνως πρὸς τὰς ἐδαφολογικάς και κλιματολογικάς συνθήκας τῶν περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, αἱ ὁποῖαι ποικίλλουν τόσον πολὺ, ἀντιμετωπίζεται μέχρι σήμερον κατὰ τρόπον ἐντελῶς πρόχειρον και περιπτωσιακόν. Καὶ ἐν τούτοις φιλοδοξοῦμεν νὰ δημιουργήσωμεν γεωργίαν ἀποδοτικὴν και ἱκανὴν νὰ ἐξάγῃ τὰ προϊόντα τῆς εἰς τὸ ἐξωτερικόν! Ἐνώπιον τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἢ ἐκ 200 ἐκ. δρχ. πρόβλεψις τοῦ προγράμματος «διὰ μελέτας και ἐρεῦνας» ἀποτελεῖ μόνον ἀπόδειξιν ὅτι θὰ συνεχισθῇ ἐν τῇ οὐσίᾳ και εἰς τὸ μέλλον ἢ μέχρι σήμερον ἀκολουθηθεῖσα τακτικῇ.

Πρὸ τίνος ἀναπτύσσοντες ἐπερώτησίν μας ἐπὶ τῆς «ὕδροβιολογικῆς ἐρεῦνης» ἀπέδειξίμεν νομιζομεν ἐπαρκῶς, τὰς τεραστίαις ζημίας τὰς ὁποίας ὑφίσταται ἡ ἐθνικὴ οἰκονομία, διότι ἡ προσπάθεια διερευνήσεως τοῦ πλούτου τῶν θαλασσῶν και τῶν ἐσωτερικῶν ὑδάτων ἐγκατελείφθη, ἀπὸ τὸ 1953. Τὸ πρόγραμμα ἀγνοεῖ ἐν τούτοις τελείως τὸν τομέα αὐτὸν τῆς ἐρεῦνης.

Πέραν τούτου ὑπάρχει τὸ θέμα τῆς βιομηχανικῆς ἀξιοποιήσεως τῶν προϊόντων τῆς φυσικῆς και τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς. Τὰ χρωμιούχα σιδηρομεταλλεύματα ἀφθονοῦν εἰς τὸν τόπον, οὐδεμίαν ὅμως μέχρι σήμερον ἔγνε διερεῦνῆσις τῶν δυνατοτήτων τῆς βιομηχανικῆς τῶν ἀξιοποιήσεως. Τὸ χροῦπι καὶ ἡ μαστίχη, διὰ ν' ἀναφέρομεν δύο μόνον ἀπὸ τὰ γεωργικά προϊόντα, εἶναι χαρακτηριστικαὶ περιπτώσεις προϊόντων τὰ ὁποῖα σπαταλῶνται χωρὶς βιομηχανικὴν ἀξιοποίησιν. Ἄλλ' εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ βιομηχανικὴ παραγωγή ἄνευ συνεχῶς ἐρεῦνης τῶν πρώτων ὑλῶν και τῶν προϊόντων τῆς, εἰς ὅλας τὰς βιομηχανικάς χώρας, ἐκτὸς τῶν κρατικῶν ἰδρυμάτων και αἱ καθ' ἕκαστον ἐπιχειρήσεις θεωροῦν ἀπαραίτητον διὰ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν τὸν ἐξοπλισμὸν τῶν διὰ τῶν καταλλήλων ἐργαστηρίων ἐρευνῶν.

Ἄλλ' ὡς κατακλεῖδα τῶν ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ κατ' ἀνάγκην περιωρισμένων παρατηρήσεων, ἐπιβάλλεται νομιζομεν νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν παλαιάν μας πρότασιν, ὅπως συσταθῇ εἰς τὴν χώραν ἡ Ἰνστιτούτου Βιομηχανικῆς και Τεχνικῆς ἐρεῦνης» κατὰ τὰ ξένα πρότυπα, τὸ ὁποῖον θ' ἀναλάβῃ, τὸ ἔργον τῆς διερευνήσεως τῶν δυνατοτήτων βιομηχανικῆς ἀξιοποιήσεως τῆς φυσικῆς και γεωργικῆς παραγωγῆς τῆς χώρας.

9. Δεδομένης τῆς ἀλματώδους τεχνικῆς προόδου τῆς ἐποχῆς μας ἐν συνδυασμῷ μὲ τὸς συνεχῶς διευρυνόμενας γνώσεις μας ἐπὶ τῆς φυσικῆς προικίσεως τῆς χώρας μας καὶ τῶν μεγάλων δυνατοτήτων ἐξασφαλίσεως κεφαλαίων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας εἶναι δυνατὴ μὲ ρυθμὸν πολὺ μεγαλύτερον τοῦ καθοριζομένου εἰς τὸ πρόγραμμα. Ἄρκει νὰ ὑπάρξῃ ἡ πίστις, σιδραζομένη μὲ τὴν γνώσιν και τὴν ἐμπνευσμένην ἡγεσίαν.

Ἀπεδείχθη ἐν τούτοις ἐπαρκῶς νομιζομεν ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὅτι εἶναι ἀμφίβολος ἡ πραγματοποιήσις και αὐτῆς τῆς μετρίοφρονος ἐπιδιώξεως τοῦ προ-

γράμματος, τῆς αὐξήσεως δηλαδή τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ 6 ο/ο ἐτησίως.

Ἄλλ' ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι μετὰ μίαν πενταετίαν ἐπιτυγχάνονται πράγματι τὰ ὑπὸ τοῦ προγράμματος ἐπιδιωκόμενα. Ποία θὰ εἶναι ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος ἐν συγκρίσει μὲ τὰς ἄλλας χώρας; Ἀπὸ ἀπόψεως τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος, τὸ χάσμα τὸ ὁποῖον μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Δυτ. Εὐρώπης θὰ ἔχη διευρυνθῆ ἀκόμη περισσότερο. Ἀπὸ ἀπόψεως ἀπασχολήσεως μετὰ κόπου θὰ ἔχη ἀπορροφηθῆ ἡ φυσικὴ αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὸ 1.000.000 τῶν πλεοναζόντων σήμερον θὰ παραμένῃ ἄνευ δυνατότητος ἐξευρέσεως ἐργασίας. Οἱ μισθοβίωται, εἰδικώτερον, ἐὰν ἐφαρμοσθῆ ἡ περὶ μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων καθοριζομένη πολιτικὴ, δὲν θὰ ἔχουν βελτιώσει τὸ ἐπίπεδον διαβιώσεώς των διὰ τὸ μὴ τεθῆ, ὡς ὑποστηρίζεται, εἰς κίνδυνον ἢ πραγματοποίησις τῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν τοῦ προγράμματος. Αἱ λαϊκὰ δὲ τῶν ἐν τῷ συνόλῳ των θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ φέρουν τὸ βᾶρος τῆς ἐμμέσου φορολογίας, ἐφ' ὅσον ἡ σημερινὴ δημοσιονομικὴ πολιτικὴ δὲν πρόκειται νὰ μεταβληθῆ.

Ἄλλ' ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς εἶναι δυνατόν ν' ἀναμένεται τὸ πρόγραμμα αὐτὸ νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν πίστιν, τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν αἰσιοδοξίαν τὰς ὁποίας ὁ κ. Πρωθυπουργὸς θεωρεῖ ἀπαραιτήτους προϋποθέσεις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του;

10. Ὡς προέκυψεν ἐκ τῆς προηγηθείσης ἀναλύσεως καὶ τὸ παρὸν πρόγραμμα ὑπολείπεται σοβαρῶς ἐνὸς προγράμματος οικονομικῆς ἀναπτύξεως, ἀξίου τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Μεταξὺ τῶν βραχυκῶν λόγων τῆς καταστάσεως αὐτῆς εἶναι καὶ τὸ γεγονός ὅτι καὶ τοῦτο κατηρτίσθη κατὰ τρόπον πρόχειρον ὑπὸ μὴ εἰδικευμένου ὄργανου. Ἡ μετάκλησις τῶν Ἰταλῶν δὲν προσέδωκεν εἰς αὐτό, ὅπως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προσδώσῃ, εἰμὴ ἓνα περίβλημα τεχνικῆς ἀριότητος. Εἰς τὴν οὐσίαν εἶναι ἐξ ἴσου ἀτελὲς ὡς καὶ τὰ προηγηθέντα αὐτοῦ.

Ἡ κυβέρνησις ἀρνεῖται ἐπιμόνως νὰ συστήσῃ τὸ ἐνδεδειγμένον ὄργανον, τὸ ὁποῖον θ' ἀναλάβῃ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς καταρτίσεως, τῆς συλλήψεως ἀναθεωρήσεως καὶ τῆς παρακολουθήσεως τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος. παρὰ τὰς ἐκ πάσης πλευρᾶς ὑποδείψεις καὶ τὰ ἰσχυρόντα εἰς ὅλα τὰ ἄλλα κράτη. Καὶ τοῦτο δι' ἓνα καὶ μόνον λόγον νομίζομεν. Διότι τὸ εἰδικὸν αὐτὸ ὄργανον τοῦ προγραμματισμοῦ πρέπει νὰ μὴ εἶναι πλήρως ὑποδουλωμένον εἰς αὐτήν, ἀλλὰ νὰ τυγχάνῃ μιᾶς σχετικῆς ἀνεξαρτησίας, ἡ ὁποία τῆς εἶναι ἀπαράδεκτος, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι αὕτη ἐκτὸς τῶν ἄλλων θὰ προσέδιδε μεγαλύτεραν πειστικότητα εἰς τὸ ἔργον τοῦ προγραμματισμοῦ καὶ ἐπομένως θὰ ἦτο εὐκολωτέρα ἢ δημιουργία πίστεως καὶ αἰσιοδοξίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του.

Ἡ κυβέρνησις καὶ ἐν προκειμένῳ ἐπιμένει εἰς τὴν παρ' αὐτῆς μονοπώλησιν πάσης ἐξουσίας καὶ τῆς χαράξεως τῆς γενικωτέρας πολιτικῆς τῆς χώρας τῆς εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις.

Δὲν εἶναι πράγματι μόνον ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τὴν ὁποῖαν διαμορφώνει μόνη τῆς μακρᾶν καὶ αὐτῆς τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας. Τὸ ἴδιον ἐφαρμόζει καὶ διὰ τὴν οικονομικὴν πολιτικὴν.

Ὡς γνωστὸν ὁ προϋπολογισμὸς ἔπαυσε ν' ἀποτελεῖ ἀντικείμενον συζητήσεως εἰς τὴν Βουλὴν. Τόσον τὸ προσωρινόν, ὅσον καὶ τὸ ὀριστικόν πενταετὲς πρόγραμμα, δὲν ἀνεκοινώθη εἰς τὴν Βουλὴν καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Καὶ τῇ κυβερνητικῇ πρωτοβουλίᾳ οὐδέποτε θὰ συνεζητεῖτο ὑπὸ τοῦ Σώματος. Ἡ Κυβέρνησις ἐπροτίμησε τὴν πολυδάπανον διὰ τοῦ ραδιοφώνου καὶ τοῦ τύπου ἐξαγγελίαν, ἡ ὁποία τὴν ἀπῆλλαξε ἀπὸ τὴν ἐνόχλησιν τῆς κριτικῆς τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἐξησφάλισε τὴν ἐπιδοκιμασίαν τοῦ καλῶς πληρωθέντος τύπου. Ἰπάρχει σήμερον ἐκκρεμέες τὸ μέγιστον διὰ τὸ μέλλον τῆς χώρας θέμα τῆς ἐντάξεώς μας εἰς τὴν Κοινὴν Ἀγοράν. Ἡ κυβέρνησις τὸ ἐχειρίσθη καὶ τὸ χειρίζεται μακρὰν τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, τὴν ὁποῖαν ἀποσκοπεῖ νὰ θέσῃ καὶ πάλιν πρὸ τετελεσμένων γερονότων, ἀνίκανον νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην τῆς ἀποτελεσματικῶς ἐπὶ τόσον καιρίων διὰ τὴν ὑπόστασιν τῆς χώρας ἀποφάσεων.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἄλλ' ἤδη πρέπει νὰ συμπεράνωμεν. Ἐκ τῆς προηγηθείσης ἀναλύσεως προέκυψεν, νομιζόμεν σαφῶς, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ οἰκονομία οὐδὲν τῶν βασικῶν προβλημάτων τῆς ἐπέλυσε καθ' ὅλην τὴν ἀπὸ τῆς ὑποτιμῆσεως διαρρευσασαν περιόδον. Ἡ σημειωθείσα πρόοδος ὑπῆρξεν εἰς τοὺς περισσοτέρους τομεῖς ἐπιφανειακὴ καὶ φαίνεται ἤδη, ὅτι ἐξήντηλησεν ὅλα τὰ περιθώρια τὰ ὁποῖα ἐδημιουργήθησαν ἐκ τῆς ὑποτιμῆσεως, μὲ ἀποτέλεσμα ν' ἀντιμετωπίζονται καταστάσεις ὅμοιαι τῶν τῆς πρὸ τοῦ 1953 περιόδου.

Πάντως τὸ πρόβλημα τῆς ἀπασχολήσεως παραμένει ἐξ ἴσου ἀγχώδεις ὅσον καὶ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν.

Τὸ ἐξαγγελθὲν πρόγραμμα οικονομικῆς ἀναπτύξεως οὔτε πείθει περὶ τῆς ἀποτελεσματικότητός του, ἀλλ' οὔτε καὶ ἂν γίνῃ πιστευτὸν διαγράφει εἰκόνα, ἡ ὁποία δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ ἢ τοῦλάχιστον νὰ καθησυχάσῃ τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸ οικονομικόν του μέλλον.

Αἱ διαπιστώσεις αὐταὶ καθορίζουν τὸ μέτρον τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἀσκηθείσης οικονομικῆς πολιτικῆς καὶ προσδιορίζουν τὸν βαθμὸν τῆς εὐθύνης τῆς κυβερνήσεως.

Ἀνίκανος αὐτὴ νὰ συλλάβῃ τὴν οὐσίαν τοῦ οικονομικοῦ προβλήματος τῆς χώρας, ἀνίκανος νὰ διατυπώσῃ πρὸς ἀντιμετώπισιν αὐτοῦ καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ μίαν συνεπῆ πολιτικὴν, ἤρκεσθη εἰς τὴν ἐπιδιώξιν ἐφημέρων καὶ ἀπατηλῶν ἐπιτεύξεων, τῶν ὁποίων ἡ ἀδήριτος πραγματικότης ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ 1958 ἀποκαλύπτουσα τὸν ἀληθῆ χαρακτῆρα.

Αἱ ἐξελίξεις αὐταὶ, λαμβάνουν χώραν ἐντὸς ἐνὸς διεθνoῦς κλίματος σταθερᾶς.

προόδου, ἡ ὁποία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μείνῃ ἄνευ ἀπηχῆσεως εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ νὰ μὴν ἐπηρεάσῃ τὴν σκέψιν καὶ τὸ ἠθικόν του.

Οἱ βόρειοι γείτονες, ὑπολειπόμενοι οὐσιαστικῶς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν προπολεμικὴν περίοδον, ἔχουν σήμερον πραγματοποιήσει τεραστίας προόδους εἰς τὸν βιομηχανικὸν ἰδίως τομέα. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς Δυτ. Εὐρώπης κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ὑπῆρξε πρωτοφανής, εἰς τρόπον ὥστε αἱ περισσότεροι τῶν χωρῶν τῆς ν' ἀντιμετωπίζουν σήμερον προβλήματα προερχόμενα ἀπὸ τὴν πλήρη ἀπασχόλησιν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καὶ μίαν κατάστασιν μονίμου εὐημερίας.

Ἡ Ἑλλὰς ἀντιθέτως κατὰ τὸ ἴδιον χρονικὸν διάστημα ἐπροχώρησε μὲ πολὺ βραδὺν ρυθμὸν εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἔχῃ δημιουργηθῇ ἡ πεποίθησις ὅτι τὸ χάσμα, τὸ ὁποῖον τὴν χωρίζει ἀπὸ τὰς ἄλλας χώρας, θὰ διευρύνεται συνεχῶς εἰς τὸ μέλλον μὲ κίνδυνον νὰ καταποντισθῶν ἐντὸς αὐτοῦ ὅλαί αἱ ἐλπίδες τῆς δικτηρήσεώς της ὡς αὐτενόμου οἰκονομικῆς ὄντοτητος ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς νέας Εὐρώπης.

Ἐπέστη ἐπομένως ἡ ὥρα τῆς ἀποφασιστικῆς δράσεως καὶ τῆς ὀριστικῆς ἐγκαταλείψεως τῆς ἀβουλίας καὶ τῶν ἀνεδαφικῶν ναρκισσιμῶν, οἱ ὁποῖοι ὑποσχάπτουν μόνον τὸ μέλλον τοῦ Ἔθνους.